

1. 2. Hadis-i Şeriflerin Dine Kaynak Olamayacağına Dair Ayet İddiaları

Öne Sürülen İddialar

Hadis inkârcılarının, “Kur’an’ın açıklamasında hadis-i şeriflere ihtiyacımızın olmadığını ve Kur’an içerisindeki hükümlerden başka uyacağımız bir kaynağın olmadığını, dolayısıyla hüküm bildiren hadisler başta olmak üzere pek çok hadis-i şerifin kabul edilmemesi gerektiğini” söylerken -sözde- delil getirdikleri ayetler şunlardır:

1. Her Şey Kur’an’da Vardır

“Sana her şeyi açıklayan ve Müslümanlara doğruyu gösteren bir rehber, rahmet ve müjde olarak Kur’an’ı indirdik.” (Nahl suresi, 89)

“Yaş, kuru her şey Kitab-ı Mübin’de (Kur’an) vardır.” (Enam suresi, 59)

2. Kitapta Hiçbir Şeyi Eksik Bırakmadık

“Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.” (Enam suresi, 38)

“Ayetlerde Kur’an’ın eksiksiz olduğu ve her şeyi içerisinde barındırdığı belirtilmektedir. Bu ayetlere göre Kur’an’dan başka ikinci bir kaynağa ihtiyaç yoktur.” denilir.

3. Hüküm Vermek Allah’a Aittir, Hükümüne Kimseyi Ortak Etmez

“Hüküm vermek ancak Allah’a aittir.” (Yusuf suresi, 40) “(Allah) Hükümüne

kimseyi ortak etmez.” (Kehf suresi, 26)

“Ayetlerde hüküm vermenin ancak Allah’a (cc) ait olduğu ve Allah’ın (cc) hükmünde kimseyi ortak kılmadığı belirtilmektedir. Bu yüzden, hadis kaynaklarında bulunan ama Kur’an’da olmayan helal ve haram hükümlerini kabul etmek ilgili ayetleri reddetmek demektir. Bu ayetlere göre Kur’an’da var olan hükümler dışında bir hükme uyulamaz.” denilir.

4. Kur’an’dan Başka Bir Hakem mi İsteyeyim?

“(De ki) Allah, size Kitabı açık açık indirmişken ondan başka bir hakem mi isteyeyim?” (Enam suresi, 114)

“Öyleyse ayete göre Kur’an dışında başka bir hüküm verici kitap aranmamalıdır.”
denilir.

5. Ben Bana Vahyedilene Uyuyorum

“De ki ben, sizi sadece vahiy ile uyarıyorum ve sağırlar, uyarıldıkları zaman (uyarıldıkları) şeye daveti işitmezler.” (Enbiya suresi, 45)

“De ki benim onu kendiliğimden değiştirmem asla mümkün değildir. Ben sadece bana vahyedilene uyuyorum. Eğer Rabbime isyan edersem büyük günün azabından korkarım.” (Yunus suresi, 15)

“Ayetler, Peygamber’in sadece kendisine indirilen vahye uyduğunu göstermektedir. Öyleyse Peygamber Allah’tan aldığı vahiy dışında hiçbir şeye uymuyor, herhangi bir hüküm vermiyor. Bu da demek oluyor ki Kur’an ayetlerini hadis-i şeriflerin açıklaması, Kur’an’da yer almayan hükümlerin hadislerde yer alması gibi bir durum söz konusu değildir.” denilir.

6. Kur’an’ı Sana İndirmemiz Onlara Yetmiyor mu?

“Kendilerine okunmakta olan Kitab’ı sana indirmemiz onlara yetmiyor mu?” (Ankebut suresi, 51)

“Kur’an’ın yanında hadis-i şeriflere de ihtiyacımız var düşüncelerini ayet reddetmektedir.” denilir.

7. Allah’ın Ayetlerinden Sonra Hangi Hadise İnanacaklar

“Hâl böyleyken Allah’tan ve onun ayetlerinden sonra hangi hadise/söze inanıyorlar?” (Casiye suresi, 6)

“Artık bundan sonra hangi söze/hadise iman edecekler.” (Mürselat Suresi, 50)

“Kur’an ve Kur’an’la birlikte açıklayıcı, detaylandıran, kural getiren kitaplar - sözler (hadis) olduğunu söyleyenler için Allah ayetinde bu şekilde buyurmuştur.” denilir.

8. Kur'an'ın Açıklaması Bize Aittir, Kur'an'ı Fasil Fasil Açıkladık

“Muhakkak ki onun toplanması ve okunması bize aittir. Öyleyse Kur'an'ı okuduğumuz zaman onu takip et. Sonra onun açıklanması muhakkak bize aittir.” (Kıyamet suresi, 17-19)

“Ayetleri sağlam kılınmış Kur'an'ı sana fasıl fasıl açıkladık.” (Hud suresi, 1)

“Ayetlere göre Kur'an ayetleri zaten açıklanmıştır ve başka bir kaynakla açıklanmasına, tefsir edilmesine gerek yoktur.” denilir.

Hadis inkârcılarının genel olarak kullandığı ayetler bu ve buna paralel anlamdaki ayetlerdir. İlgili ayetlere dayanarak iddialarını desteklerler ve hadis-i şeriflere ihtiyacımızın olmadığını, hüküm bildiren hadisler başta olmak üzere sayısız sahih hadisin uydurulmuş olduğunu söylerler. Bizler, bu iddiaların cevaplarını vermeden önce Kur'an ayetlerinde bizi hadis-i şeriflere yönlendiren ve hadis-i şeriflerin dinin kaynağı olduğunu delillendiren ayetlerden bahsedelim ve sonra iddiaların cevaplarına geçelim:

Hadis-i Şeriflerin Dinin Kaynağı Olduğuna Ayetlerden ve Aklî Deliller

- Resulüme Uyun ki Doğru Yolu Bulun

“Resulüme uyun ki doğru yolu bulun!” (Araf suresi, 158; Nur suresi, 54)

“De ki eğer, siz Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allah da sizi sevsin.” (Âli İmran suresi, 31)

Ayette Allah (cc), sadece Kur'an'a uyun dememiş, Rasul'e uyma emri de vermiştir. Demek, Rasul'ün uyulacak bir şeyleri var ki bu şeylere elbette hadis-i şerif kaynaklarından ulaşabiliriz. Çünkü Hz. Peygamber (sav) Kur'an'a ekleme yapamaz. “Rasule uyun!” emri sadece Kur'an'da yazılan konulardan ibaret olsaydı yani eğer “Rasul Kur'an'da yazılanlara uyar ondan başkasına uymaz, kendi farklı iş yapmaz. Rasul'e uyunca sadece Kur'an'da yazılanlara uyulmuş olunur.” manası ayette olsaydı o zaman “Rasul'e uyun ve doğru yolu bulun.” diye ayrıca zikretmek yerine sadece “Kur'an'a uyun ve doğru yolu bulun!” denilirdi. Uymak ifadesi kendisinde uyulacak bir şeylerin var olmasını ve bu davranışlara başkalarının riayet etmesini gerektirir. Rasul Kur'an dışı hüküm vermiyor ise kendisine uyulan Kur'an demektir, Rasul değil. Böyle bir durumda Rasul sadece örnek alınabilir. Bu durumda ayette “Rasul'e uyun!” demek yerine “Kur'an'a uyun ve Rasul'ü örnek alın” tabiri kullanılır.

Ancak Kur'an'da “Rasulü örnek almak” tabiri kullanıldığı gibi (Ahzap, 33/21) “Rasule uymak” tabiri de zikredilmiştir. Demek ki bu iki kavram birbirinden farklı manada kullanılmıştır. Sonuç olarak Hz. Peygamber'in (sav) Kur'an'da yazanlar dışında uyulacak bir şeyleri bulunmaktadır ve Allah (cc), “Rasule uyun!” emri verdiyse öyleyse bu uyulacak

şeylere kıyamete kadar gelecek bütün müminlerin ulaşması gerekir. Çünkü İslam'ın evrenselliği bunu gerektirir. Bu da bizlere Hz. Peygamberi (sav) ve hükümlerini tanıtan, anlatan hadis-i şerif kaynaklarının dine kaynak olması gerektiğini delillendirir.

- İnsanlara Açıkla, Beyan Et Diye Kur'an'ı Sana İndirdik

“İnsanlara açıkla, beyan et diye Kur'an'ı sana indirdik.” (Nahl suresi, 44)

“Biz sana Kitab'ı indirdik ki hakkında ayrılığa düştükleri şeyi onlara açıklayasın ve inanan bir kavim için (o kitap) yol gösterici ve rahmet olsun.” (Nahl suresi, 64)

Ayet, açıkça Kur'an'ın açıklanmasının Peygamberimize (sav) havale edildiğini göstermektedir. Yani Hz. Peygamber (sav) Kur'an'ın açıklayıcısıdır ve Hz. Peygamber (sav) bu açıklamalarını Kur'an'a ayet olarak yazdıramayacağına göre elbette bu açıklamalar hadis-i şerif kaynaklarından elde edilecektir.

Mesela “Namazları ve orta namazını koruyun, gönülden bağlılık ve saygı ile Allah'ın huzuruna durun. Eğer (bir tehlikeden) korkarsanız yaya yahut binmiş olarak kılın, güvene kavuştuğunuz zaman ise bilmediğiniz şeyleri size öğrettiği şekilde Allah'ı (namazınızda) anın.” (Bakara, 2/238-239) buyurulmuştur.

Görüldüğü gibi burada Yüce Allah (cc), namazların ve özellikle orta namazının (yani Hz. Peygamber'in (sav) açıklamasıyla ikindi namazının) her yönüyle en güzel bir şekilde kılınmasını emrettikten sonra, yolculuk sırasında herhangi bir tehlikeden korkulduğu takdirde yaya yahut binmiş olarak namaz kılınabileceğini ancak tehlike geçtikten sonra -kendisinin öğrettiği şekilde- namazın normal bir şekilde kılınmasını emretmektedir.

Buradaki “size öğrettiği şekilde” ifadesi dikkat çekicidir. Bilindiği gibi namazın, kılınışı şekli, rekât sayıları gibi tafsilatı Kur'an'da detaylı olarak öğretilmemiştir. O hâlde Hz. Peygamber'in (sav) bu konuda, Yüce Allah'tan (cc) Kur'an'ın dışında da Cebrail vasıtası ile birtakım ilave bilgiler almış olması muhakkaktır. Nitekim rivayetlerde Cebrail'in (as) Hz. Peygamber'e (sav) gelip beş vakit namazı her şeyiyle bizzat tatbikî olarak öğrettiği mevcuttur.²⁹⁸ Hz. Peygamber (sav) de aynı şekilde bunu ahabına öğretmiş ve “Beni namaz kılarken nasıl görüyorsanız öyle namazı kılınız.” buyurmuştur.²⁹⁹

Başka bir örnek, Peygamberimiz (sav), “İnanıp da imanlarına herhangi bir haksızlık bulaştırmayanlar var ya, işte güven onlarındır ve onlar doğru yolu bulanlardır.” (En'âm, 6/82) ayetindeki “haksızlık (zulüm)” kelimesiyle neyin anlatıldığını şu şekilde açıklamıştır: “Ayetteki ‘haksızlık (zulüm)’ kelimesinden kast edilen, insanın kendisine veya başkasına yaptığı haksızlık değildir. Haksızlıktan maksat, şirktir. Siz, Lokman'ın oğluna söylediği, ‘Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma. Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür...’ (Lokman, 31/13)

²⁹⁸ Buhari Bed'ü'l-Halk, 6; Müslim, Mesâcid, 166; Ebu Davud, Salat, 2; İbnu Mace, Salat, 1; Müsned, 1/333, 111, 30

²⁹⁹ Buhari, Ezan, 18

sözünü işitmediniz mi?”³⁰⁰ buyurarak ayette, pek çok kişi tarafından farklı anlaşılacak bir mesele açıklığa kavuşturulmuştur.

Ayetlerde leş ve kan haram kılınan yiyecek içecekler içerisinde sayılmasına rağmen (Bakara, 2/173) Peygamberimiz (sav) “İki ölü ve iki kan bizlere helal kılınmıştır. İki ölü, çekirge ve balık; iki kan da ciğer ve dalaktır.” buyurarak ayetler hakkında gerekli açıklamaları yapmıştır.³⁰¹

Yine Hz. Peygamber (sav), Kur’an’da nikâhı haram kılınanlar arasında sayılmamasına rağmen (Nisâ, 4/23) bir kadınla evliyken eşinin halası, teyzesi, eşinin erkek ve kız kardeşinin kızı üzerine de kişinin nikâhlanamayacağını açıklamıştır.³⁰² Hanımının süt bacısı, süt halası, süt teyzesi, erkek veya kız sütkardeşinin kızları da buna dâhildir. Kişinin, bu sayılanlarla evlenebilmesi için eşinin vefat etmesi gerekmektedir.

Kur’an’da geçmeyen katır, merkep, aslan, kaplan, fil, kurt, kirpi³⁰³, maymun ve köpek gibi hayvanlarla kartal, atmaca, şahin ve doğan gibi yırtıcı kuşların etlerinin haramlığı da hadislerle sabit olmuştur.³⁰⁴ Hz. Peygamber’in (sav) bu hükümleri, “O resul, size temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar.” (Araf, 7/157) ayetine racidir. Bu bakımdan asıl Şâri yani kanun koyucu Allah’tır (cc), Resulü’ne de (sav) ondan aldığı bu yetkiye dayanarak mecazen “Şâri” sıfatı verilmiştir.

Cuma suresinde “Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah’ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın.” ayetiyle Cuma namazının farz olmasının sadece erkekleri bağlayan bir hüküm olduğunu, Cuma namazının öğle vaktinde kılınacağını; örtünme-tesettür emrinin verildiği ayette müstesna tutulan görünür yerlerden kastın ne olduğunu, namazla ilgili, hac ile ilgili, zekât ile ilgili ve daha pek çok konuyu Hz. Peygamber (sav) bizlere detaylarıyla açıklamıştır.

Bu açıklamaları da hadis-i şeriflerle sahabilere bildirmiştir. “Bu açıklamaların Peygamber’e ait olduğunu nereden biliyorsunuz?” gibi spekülasyonların ise hiçbir mantıklı tarafı yoktur. Ayet, Hz. Peygamber’in (sav) ayetleri açıklayacağını söylediye bu açıklanacak ve bu açıklamalar herkese ulaşacaktır. Kişi, sahabilerin aracılığıyla mesela fıkıh hükümleri haline gelmiş bu tür açıklamalara güvenmezse, bu sözü, “Allah vaadini tutmadı ve ümmet bu açıklamalardan habersiz kaldı.” anlamına gelir ki bu söz de İslam’ın evrenselliğine uymaz. Böyle bir iddiadan Allah’a (cc) sığınırız.

Nahl Suresi 44. Ayet “Vahyi Gizlememek” Manasına mı Gelir?³⁰⁵

Hadis inkârcıları, “Kur’an’ı insanlara açıklamak için sana indirdik.” (Nahl, 16/44) ayetinde yer alan “li túbeyyine” (açıklamak, beyan etmek) kelimesini, âlimlerin yanlış anladığını ileri sürmektedirler. Aslında ayetteki beyanın “açıklamak, tefsir etmek” anlamına gelmediğini, bilakis “gizlememek” anlamına geldiğini belirtmektedirler. Bu durumda Hz.

³⁰⁰ Buhari, İman, 23

³⁰¹ bk. İbn Mace, Sayd, 9; Etimme, 31; Ebu Davud, Etimme, 34; Muvatta, Sıfatu'n-Nebiy, 30. Müsned, 2/97; es- San'ânî, Sübülüs-Selâm, 4/76

³⁰² Buhari, Nikâh, 27

³⁰³ el-Muvâfakât, 4/23

³⁰⁴ Müslim, 34. es-Saydu ve'z-Zebâih, 3, n.12

³⁰⁵ <http://www.suleymaniyevakfi.org/elestiriler/bayindir-dogru-mu-soyluyors.html>

Peygamber'in (sav) görevi Kur'an'ı açıklamak değil, sadece onu insanlara iletmek, vahyi gizlememektir. Bu sadette Kur'an-ı Kerim'den bir başka ayete atıf yaparak görüşlerini ispat etmeye çalışırlar. Atıf yaptıkları ayet-i kerime de "Kendisine kitap verilenlerden onu insanlara 'beyan etmeleri' konusunda biz söz aldık." (Âli İmran, 3/187) ayeti ve "Ey kitap ehli! Artık size elçimiz (Muhammed) gelmiştir. O, kitabınızdan gizleyip durduğunuz gerçeklerden birçoğunu sizlere açıklıyor, birçoğunu da affediyor. İşte size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap (Kur'an) gelmiştir." (Maide, 5/15) ayetleridir.

Mealistler, bu ayetlerdeki "gizlemeden açığa çıkarmak" manası ile Peygamberimizin (sav) görevi olan beyan arasında bir fark olmadığını savunuyor. Böylece diyorlar ki "Kendilerine kitap verilenler olarak bizler, eğitim düzeyi her seviyeden kişiler de dâhil, Kur'an'ı beyanla mükellef olduğumuz gibi Peygamber de aynı beyanla mükelleftir. Bu beyan, ulemanın anladığı gibi tefsir ve şerh etmek değil, Kur'an tebliğini gizlememektir. Sıradan bir Müslüman da Kur'an ayetlerini gizlemeyecek, Peygamber de gizlemeyecektir.

Bu iddiaya kısa bir cevap sadedinde birkaç hususu aydınlığa kavuşturmak gerekiyor. Birincisi, Nahl suresi 44. ayette geçen "tebyin" kelimesinin manasıyla alakalıdır. Bu kelimenin mücerred hâlinin mastarı/kökü "beyan"dır. Bu da vazih olmak yani Türkçede "âyan beyan, açık ve net" anlamına gelir. Keza vuzuha kavuşturmak (açıklığa kavuşturmak) tabirini de kullanırız. Hepsi açıklık, netlik kök anlamında ortaktır.

Tebyin ise iki anlama gelir: İlki tavzih (bir meseleyi açıklama, aydınlatma), diğeri vuzuh (meselenin zaten açık olma durumu, aydınlık, bellilik). Bu açıklamalar, Arap lüğatının en muteber sözlüklerinin belli başlılarından olan Lisanü'l-Arab'a aittir. Diğer Arap dili kamuslarındaki açıklamalar da bu yöndedir.

Birinci anlamına göre (tavzih) fiil geçişkendir. Bir meseleyi açıklamak için açıklanacak nesne (Kur'an) gerektirir. İkincisi (vuzuh), geçişsiz fiildir. Bir şeyi açıklığa kavuşturmayı değil, bir şeyin kendisinin zaten açık ve net olduğunu ifade eder.

Nahl Suresi 44. ayette geçen "tübeyyinü (açıklamak)" fiili, geçişlidir. Dolayısıyla kelime Kur'an'ı açıklığa kavuşturmak manasına gelir ki Hz. Peygamber Efendimizin (sav) insanlara indirilen vahyi açıklama, tefsir etme görevine dikkat çeker. Mealistlerin belirttiği manada olsaydı fiilin geçişsiz bir fiil olması gerekirdi.

Kur'an'ın Arapça bir beyan olduğunu göz önünde bulundurarak Arap dilinin verilerine istinaden ayeti şöyle anlamak durumundayız: "Allah (cc), Hz. Peygamber'den (sav) ayetleri açıklayarak insanlara iletmesini istemektir."

Şu hâlde sorulması gereken soru şudur: "Mealistlerin, 'tebyin' kelimesine yüklediği anlam kelimenin doğru anlamı mıdır? Tebyin gizlememek anlamında mı kullanılmıştır? Ayetlerin gizlenmemesi, onların açık ve net biçimde iletilmesi anlamına gelir mi?"

Şüphesiz bu sorulara "evet" cevabı vermek mümkün değildir. Çünkü bir meseleyi gizlememek, o meseleyi insanlara açıklamak ve tefsir etmek anlamına gelmez. Yani bir sözü bir şekilde muhataplara ileten, gizlemeyen kimse, sadece bu hâliyle onun kapalı manalarını aydınlığa kavuşturmuş ve onu net kılmış olmaz. Farklı anlaşılmalara açık olan kapalı ifadeler açıklanırsa ancak o zaman açıklanacak nesne aydınlığa kavuşturulmuş, tefsir edilmiş olunur. Mana ve mesajı anlaşılamayan bir cümleyi gizlememek, geldiği gibi muhataplara iletme onu beyan etmek olmadığı gibi nübüvvetin amacı da değildir.

Görüldüğü üzere Nahl suresi 44. ayetten “vahyi gizlememek” gibi bir mana çıkarmanın Arap dilinde mesnedi yoktur. Bu mesnetsiz iddiayı mesnet kabul edip buradan Hz. Peygamber Efendimize (sav) rol biçmenin, görev alanını sadece “tebliğ ile” sınırlamaya kalkmanın izahı asla yoktur.

Son söz, Kur’an’ın beyanı onun uygulanabilir, hayata taşınabilir biçimde açık ve net surette ortaya koyulması, insanlara sunulması demektir. Bu, ayetlerin kelime kelime insanlara iletilmesinin yanında mana ve mesajının da zihinlerde şüpheye mahal kalmayacak biçimde ulaştırılması anlamına gelir. Şu hâlde Hz. Peygamber Efendimizin (sav) ayetleri tebyin etmiş olabilmesi, insanlara Kur’an’ın lafzını tebliğin yanında mana ve mesajını da açıklamış olmasına bağlıdır. Bu itibarla Kur’an’ı hiçbir kelimesini gizlemeden ayet ayet insanlara tebliğ etmek Hz. Peygamber efendimizin (sav) görevi olduğu kadar, mana ve mesajını -kavlî, fiilî, takrirî sünnetiyle- insanlara açıklamak da onun görevidir.”

Görüldüğü üzere ayet hadis-i şeriflerin varlığını delillendirmektedir.

- Resul’e İtaat Eden Allah’a İtaat Etmiş Olur

“Resul’e itaat eden Allah’a itaat etmiş olur.” (Nisa Suresi, 80)

Kur’an’da, Hz. Peygamber’in (sav) de uyulması gereken emirlerinin olduğunu ve dolayısıyla hadis-i şeriflerin hak olduğunu delillendiren pek çok ayetten biri de Nisa Suresi

80. ayettir. Ayette, Hz. Peygamber’e (sav) itaatin Allah’a (cc) itaatten ayrıca zikredilmesi gösterir ki Allah (cc), itaat edilecek meseleleri sadece Kur’an’da belirtmemiştir. Çünkü ayette “Kur’an’a itaat veya Allah’a (cc) itaat” denilmeyip ayrıca “Peygamber’e itaatten” bahsedilmiştir. Demek ki Hz. Peygamber’in (sav) Kur’an’da yazılanlar dışında itaat edilecek emirleri vardır. Aksi hâlde “Resul’e itaat” ifadesi anlamsız kalacaktır. Uyulacak emirler Kur’an’da yazılanlardan ibaret olsaydı sadece “Kur’an’a ya da Allah’a itaat” ifadesi zikredilirdi. Ancak böyle bir durum söz konusu değildir. Bu durumda “Hz. Peygamber’in (sav) itaat edilecek emirleri nerededir?” sorusunun cevabı, elbette hadis-i şerif kaynaklarının varlığını zorunlu kılar. Bu noktada hadis inkârcılarının reddiyesi şudur: “Resul’e itaat, Allah’a (cc) itaattir. Bu ayetten kasıt, Resul’ün getirdiği Kur’an’a itaat etmektir ve ayette sadece Kur’an’da yazılanlara itaat kastedilir. Kur’an dışında Peygamber’in bir emri olduğu ve ona itaat edilmesi gerektiği kastedilmez.”

Resul’e İtaat, Sadece Resul’ün Getirdiği Kur’an’a mı İtaattir?

Ayette “Kim Allah’a (Kur’an’a) itaat ederse Resul’e itaat etmiş olur.” diye bir ifade bulunmamaktadır. “Kim Resul’e itaat ederse Allah’a itaat etmiş olur.” denilmektedir. Arasındaki fark ise büyüktür: Birinci ifadeden yani “Kim Allah’a itaat ederse Resul’e itaat etmiş olur.” ifadesinden “Kur’an’da yazana itaat edersen Resul’e itaat etmişsin demektir. Arasında fark yoktur. Çünkü Resul sadece Kur’an’da var olanı emreder.” anlamı çıkmaktadır. İkinci ifadeden yani “Resul’e itaat eden Allah’a itaat etmiş olur.” ifadesinden “Resul’ün verdiklerine itaat edersen aynı zamanda Allah’a da itaat etmiş olursun. Demek ki Resul ayrıca

bir emir verince buna itaat, Allah’a itaat gibi karşı koyulmaması gereken bir emirdir.” anlamı çıkmaktadır. Bu ise sünnetin varlığını delillendirir.

Meseleyi bir örnekle açıklığa kavuşturalım: Nur suresinin 56. ayetinde şöyle buyrulmaktadır: “Namazı kılın, zekâtı verin ‘ve’ Resul’e itaat edin. Umulur ki merhamet olunursunuz.” Burada, önce namaz ve zekâtın emir buyrulduğunu görüyoruz. Yani Müslümanlar namaz ve zekâtla mükellefler. Bu emirler (namaz, zekât) Kur’an’da geçmektedir ve bu emirleri yerine getirmek “Kur’an’a itaattir”. Bu durumda Peygamber’e (sav) itaatin ayrıca vurgulanması ne anlama gelmektedir? Eğer, Peygamber’e (sav) itaat, sadece Kur’an’da gördüğümüz emir ve yasaklara itaatten ibaret olsaydı namaz ve zekât emirleri yanında Peygamber’e (sav) itaatin de ayrıca vurgulanmasında hiçbir mana olmazdı ya da ayetin şu şekilde olması gerekirdi: “Kur’anda yazanları size tebliğ eden Resul’e itaat edin ve namaz kılın, zekât verin.” Ancak böyle bir durum söz konusu değildir.

Bu ayetin öncesinde 55. ayette ise “Onlar için hoşnut ve razı olduğu dinlerini iyice yerleştireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaatte bulunmuştur.” ifadesi geçer. Bu ayette “dinlerinin iyice yerleştireceğine dair bulunulan vaat” İslam’ın korunacağını gösteriyor. Nur suresi 54. ayette yer alan, “Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin.” ve 56. ayette yer alan “Rasul’e itaat edin.” ifadeleri madem bizleri Rasulullah’ın sünnetine ve hadislerine götürüyor, 55. ayetteki vaatte de İslam’ın korunacağı vadediliyor, öyleyse Rasulullah’ın sahih sünnetinin de korunduğu buradan anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak Resul’e itaat ayetleri, Kur’an haricinde Resulün itaat edilmesi gereken hükümlerinin olduğunu gösterir ve bu ayetler hadis kaynaklarının güvenilirliğini gerekli kılar.

- Kitap ve Hikmeti Öğreten Peygamber

“Ant olsun ki Allah, inananlara, ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitap ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur. Hâlbuki onlar, önceleri apaçık sapıklıkta idiler.” (Âli İmran suresi, 164)

“Nitekim kendi içinizden size âyetlerimi okuyan, sizi (kötü inanç, fikir, söz ve fiillerden) arındıran, size Kitap ve hikmeti ve bilmediklerinizi öğreten bir peygamber gönderdik. “ (Bakara suresi, 151)

Bu ayetlerde özellikle “kitap” ifadesi, hikmetten farklı bir kaynak olarak Kur’an’ da geçer. Bu ise hadis-i şeriflere doğrudan işaretir. Ayete göre Hz. Peygamber’in (sav) öğrettiği iki şey vardır: 1. Kitap, 2. Hikmet. Kitabın Kur’an olduğu ayette açık ve nettir. Peki, öğretilen “hikmet” nedir ve öğretilen bu şeyler nerededir? Hz. Muhammed (sav) Kur’an dışında bir şey öğretmediyse ayetin sadece “Kitap öğreten peygamber” olarak inmesi gerekirdi. Ancak ayete göre Kur’an dışında öğretilen hikmet adı verilen başka hükümler, bilgiler de vardır. Bunlar, sünnettir ve bu durum hadis-i şeriflerin varlığını zorunlu kılmaktadır.

Modernistler, sünneti ispatlayan “hikmet öğretimi” deliline ilimden yoksun cevaplarla karşı çıkar. Mesela “Kur’an’da, ‘İşte bunlar, Rabbinin sana vahiy ettiği hikmetlerdir. (İsra, 17/39)’ ayetinde Kur’an için de hikmet kelimesi kullanılmıştır.” derler.

Zaten Ehlisünnet, hikmetin sadece Kur’an anlamına geldiğini iddia etmez. Hikmet kelimesinin, “İşleri en doğru ve en uygun biçimde yapmak, eşyanın hakikatinden bahseden ilim, eşyada gizli ilahî sırlar ve gayeler, faydalı ilim, insandaki akıl kuvvesinin istikamet üzere ve aşırılıklardan uzak olma mertebesi” gibi anlamları vardır. Dolayısıyla ayetler, zaten İsra suresi 19. ayette belirtildiği gibi “eşyanın hakikatinden bahseden faydalı ilimlerdir, hikmetlerdir, hikmetli sözlerdir.” Ancak ayetlere de hikmet denilmesi, Hz. Peygamber’in (sav) insanlara sadece ayet öğrettiğine hiç bir şekilde delil ve izah olamaz. Bir ayette Allah (cc), Hz. Peygamber’in (sav) ailesine şöyle buyurmuştur:

“Evlerinizde Allah’ın ayetlerinden ve hikmetten okunanları hatırlayın. Kuşkusuz, Allah Latiftir, Haberdar’dır.” (Ahzab suresi, 34)

Hikmetin sadece Kur’an ayeti olarak alınması, Ahzab suresi 34. ayetin “Evlerinizde Allah’ın ayetlerinden ve ayetten okunanları hatırlayın.” gibi çarpık bir manaya çıkması demektir. Ayette geçen evlerinde okunan Kur’an ayetleri ve hikmet ifadesi, Hz. Peygamber’in (sav) öğrettiği ayetlerin haricinde ilimlerin var olduğunun, hadislerin, sünnetin varlığının delilidir. Ayetler de içinde hikmet barındırır ancak “öğretilen kitap ve hikmet” cümlesindeki “hikmet” lazfından kasıt, sünnet ve hadis-i şeriflerdir. Aksi halde ayet manalarında bozukluk oluşur.

- O Resul Güzel Şeyleri Helal, Çirkin Şeyleri Haram Kılar

“Onlar, yanlarındaki Tevrat’ta ve İncil’de yazılı buldukları Resûle, o ümmî Rasul’e (Hz. Muhammed) uyan kimselerdir. O, onlara iyiliği emreder, onları kötülükten alıkoyar. Onlara iyi ve temiz şeyleri helâl, kötü ve pis şeyleri haram kılar. Üzerlerindeki ağır yükleri ve zincirleri kaldırır. (Araf Suresi, 157)

Ayette “uygun olanı emreden, olmayandan men eden; temiz şeyleri helal, çirkin şeyleri haram kılan” ifadesi, Resul olan Hz. Muhammed’in (sav) de haram helal hükmü koyabileceğini göstermektedir. Ayetlerde, “Tek hüküm sahibi Allah’tır, Allah hükmüne kimseyi ortak kılmaz.” buyurulması, bu ayete ters değildir. Çünkü tek hüküm sahibi olan Allah (cc), Peygamber’ine de hüküm koyabilme yetkisi vermiştir. Bu verilen yetki de Allah (cc) tarafından verilmiş bir hükümdür. Allah (cc) dileyseydi bu yetkiyi vermeyebilirdi. Çünkü tek hüküm sahibi Allah’tır (cc). O hükmüne kimseyi ortak etmez. Demek istediğimizi -tabiri caizse- bir örnekle ifade edelim: Bir öğretmenin sınıf başkanına “Sınıf arkadaşların senin sözünden çıkmayacak, herkes senin emirlerine de itaat edecek.” dese bu durumda öğretmen yine o sınıfta tek hüküm sahibidir. Ancak sadece sınıf başkanına yetki vermiştir. Verdiği bu yetki, öğretmenin sınıftaki tek hüküm sahibi olma özelliğine zıt düşmemektedir. Öyleyse Hz.

Peygamber (sav) de Allah'tan aldığı yetki ile helal ve haram hükmü koyma yetkisine sahiptir. Ayetlerde bildirildiği üzere, Hz. Muhammed de (sav), resuldür.

“Muhammed, Allah'ın Resul'üdür.” (Ahzab Suresi, 40; Fetih Suresi, 29)

Bu delile cevap mahiyetinde hadis inkârcıları, “Peygamber (sav) sadece Kur'an'da var olan haramları haram kılabilir, Kur'an'da haram kılınmayan bir şeyi haram kılamaz.” gibi son derece ironik bir ifade kullanır. Bu ifadeye cevap “Resul'e itaat” bahsinde verilen cevapla paralellik gösterir. Ancak bazı eklemeler yapacağız.

Hiz. Peygamber (sav) Kur'an'da var olan haramları haram kılacak, olmayanları kılmayacaksa Kur'an'da var olan haramları tekrar niye haram kılma gereği duysun, zaten Kur'an'da yazmaktadır! Yani bu, Allah'ın (cc) “Ey Rasulüm! Ben şarabı haram kıldım, şimdi bir de sen haram kıl!” demesi gibi bir karşı çıkıştır ki hiçbir mantıksal temeli yoktur. Allah (cc), bir meseleyi haram kıldığında Peygamber'inin de haram kılmasına ihtiyaç var mıdır? Haşa, Allah'ın (cc) haram kılışı yetmiyor mu ki aynı mesele tekrar edilsin! Modernistlerin ifade ettiğı anlam hak olsa idi bu mesele sadece tebliğ ve tekrara indirgenen bir mesele olurdu ki her Müslüman, Allah'ın (cc) Kur'an'da haram kıldığını “Bu haramdır.” diye insanlara tebliğ etmektedir. Mesele eğer bundan ibaretse ayetin “Resulü'nün haram olarak tebliğ ettiğı, uyardığı şeyi haram saymayan...” şeklinde olması gerekirdi.

Hiz. Peygamber'in (sav) erkeklere altın takmanın ve ipek giymenin haramlığı beyan etmesi, vücuda dövme yaptırmanın haram kılınması, nesep, kan yolu ile evlenilmesi haram olanların süt yoluyla da haram olacağı prensibi, beş vakit namazın zamanı, rekâtları, nasıl kılınacağı, yırtıcı kuşların etinin haram oluşu, namazlarda Kâbe'den önce Beyt-i Makdis'e yönelme, orucu bozan ve bozmayan şeyler, kimlere zekâtın farz olduğu, şeri boşanmanın şekli, diyetlerle ilgili birçok hükümler, içki içmenin cezası, hırsızın hangi miktarda hırsızlık yaparsa cezalandırabileceğı, hayızlı kadının namaz kılammaması, oruç tutamaması, büyükannenin miras payı gibi hükümler Peygamberimizin verdiği hükümlere örnek olarak verilebilir.

Daha önce de zikrettiğimiz gibi hiç şüphesiz, Hiz. Peygamber'in (sav) bu yetkisini Yüce Allah'tan (cc) tamamen bağımsız olarak değerlendirmemek gerekir. Elbette O, bu nevi hükümleri Yüce Allah'ın (cc) kendisine verdiği yetki ve onun kontrolü altında vermektedir. Zaten, Hiz. Peygamber (sav), bu hükümleri verirken daima Kur'an'daki umumi bir prensibe dayanmıştır. Zikrettiğimiz hükümleri belirten Hiz. Peygamber'in (sav) bu hükümleri, “O, size temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar.” (Araf, 157) ayetine dayanır. Bu bakımdan asıl Şâri yani kanun koyucu Allah'tır (cc), Resûlü'ne de ondan aldığı bu yetkiye dayanarak mecazen Şâri sıfatı verilmiştir.

Sonuç olarak ayete göre Peygamberin (sav) de emrettiğı uygun ve haram kıldığı çirkin şeyler vardır. “Peki, biz bunlara nereden ulaşacağız?” sorusunun cevabı elbette hadis-i şeriflerdir. Çünkü Hiz. Peygamber (sav) Kur'an'a ayet ekleyemez.

“Ben Bana Vahyedilenler İçinde Leş, Kan ve Domuz Etinden Başka Yenilmesi Haram Olan Bir Şey Görmüyorum” Ayeti ve “Dillerine Geldiği Gibi Haram ve Helal Kılma” Meselesi

“En’am Suresi 145. ayetteki ifadeye dayanarak, hadislerde belirtilen eti yenilmesi haram kılınan hayvanların varlığı (örneğin yabani eşek eti, yırtıcılardan azı dişli olanlar), ayet ile çelişir.” iddiasını ele alırsak:

Ayetle hadisler arasında bir çelişki yoktur. Zira ayet o zamana kadar zikredilenler dışında bir haram bulunmadığını haber vermektedir. Bu ayetten sonra bazı haram yiyecekler Rasulullah’a (as) haber verilmiştir. Allah, Peygamber’in diliyle “Bana vahyedilenlerin içinde bulamıyorum.” buyurur. Bu, “o anda” demektir. Çünkü bu ayet Mekke Dönemi’nde nüzul olmuştur. Daha sonrasında pek çok ayet ve hükümler indirilmiştir. Mesela şarabın haram kılınması bu ayetten sonra olmuştur. Ancak yukarıdaki ayetin içinde şarap da zikredilmemiştir. Yine Maide suresi 3. ayette, “canları çıkmadan önce kesilmemiş, boğulmuş, bir yerine vurularak öldürülmüş, düşüp yuvarlanmış, başka bir hayvan tarafından süsülmüş, yırtıcı hayvanlar tarafından yenilmiş, dikili taşlar üzerine boğazlananlar” da haram kılınmış, haramlara bu ziyadeler yapılmıştır. Hadislerde geçen haramlar da En’am 145. ayetten sonra haram kılınmıştır. Buna herhangi bir mâni yoktur. Hadisler ayeti neshetmemiştir.³⁰⁶

Bazı hadislerde de “Cahiliye halkı bazı şeyleri yer, bazılarını yemezlerdi. Allah, Peygamber’ini gönderip helal ve haram kıldığı şeyleri açıkladı. Rasulullah (as), “Allah’ın helal kıldığı helal, haram kıldığı haramdır.” dedi ve En’am suresi 145. ayeti okudu.” “Helal, Allah’ın kitabında helal kıldığı, haram da onun kitabında haram kıldıklarıdır. Hakkında bir şey söylemeyip sustuğu şeyler de affettikleridir.” buyrulur.

En’am suresi 145. ayetin şerhi mahiyetinde olan bu hadislerin izahını yukarıda beyan etmiştik. Bu o sırada söylenen bir hadistir. Ayrıca şu eklemeyi de yapmalıyız: Ortada bir ayet veya hadis varsa bu ayet ya da hadis konuyla ilgili tüm ayet ve hadisler bir araya getirilerek bağlamı içinde yorumlanabilir. Müstakil bir ayet ya da hadisi alıp onu bağlamından kopararak yorumlamak dinde çelişkilere sebep olur. Mesela hırsızlara uygulanacak had cezasında, zinaya verilecek 100 sopa cezasında, şahitlerle ilgili aranan şartlarda vb. konuyla ilgili tüm hükümler bir araya getirilir, cezanın verilip verilmeyeğine bu şekilde karar verilir ve konu ancak bu şekilde anlamlı bir bütüne ulaşır.

Dolayısıyla ayet ve hadislerde kişilerin diline geldiği gibi haram helal hükmü vermemesi gerektiği ifadesi tek hüküm sahibinin Allah olduğu bildirilir. Tek hüküm sahibinin Allah olduğunu bildiren ayetler mutlak hüküm koyucunun Allah olduğunu beyan eder. Ancak bu ayetler, “o Rasul güzeli helal, çirkini haram kılar, Allah ve Rasulü’nün haram kıldığını haram saymayan” gibi diğer ayetlerden bağımsız tutularak yorumlanamaz, aksi takdirde çelişki oluşur. Burada, Allah mutlak hüküm sahibi, Rasulullah’ta hüküm verme konusunda yetkilendirilmiştir. Mezhep sahibi müçtehitler dahi kendi dillerine geldiği gibi fetva vermemiş, ayet ve hadiste daha önce açık bir hükümle karşılaşmadıkları bir mesele kendilerine sorulduğunda, “Allah’ın ve Rasulullah’ın burada muradı, hükmü nasıl olurdu?” diye düşünerek ayet ve hadislerin benzer manalarından hüküm çıkarmaya, Allah ve Rasulü’nün bu meseledeki muradına ulaşmaya çalışmışlardır. Yoksa müçtehitler de dillerine

³⁰⁶ Yavuz Köktaş, Kur’an’a Aykırı Görülen Hadisler, İnsan Yay. s. 167.

geldiği gibi konuşmamışlar, haram-helal hükmü koymamışlar hükümlerini ayet ve hadislere dayandırmışlardır. Bu meselenin detayına mezhepler bahsinde değineceğiz.

- Allah'ın ve Resulü'nün Haram Kıldığını Haram Saymayan

“Kitap verilenlerden, Allah’a, ahiret gününe inanmayan, Allah’ın ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan...” (Tevbe suresi, 29)

Savaş ile ilgili emrin verildiği ayetin için Allah “kendisinin ve Resulü’nün haram kıldığını haram saymayanlar” ifadesini tanıma eklemiştir. Demek ki Peygamber (sav) de bir şeyleri haram kılmıştır ki ayette sadece “Allah’ın haram kıldığı” denilmemiştir. Hz. Peygamber’in (sav) de haram kıldığı hükümler olmasaydı bu ayetteki “Resulü’nün” ifadesi yersiz olurdu. Bu ayette, hadis-i şeriflerin varlığını zorunlu kılmaktadır.

- Aralarında Çekiştikleri Şey Hakkında Senin Verdiğin Hüküm

“Artık hayır! Rabbine ant olsun ki aralarında çekiştikleri şey hakkında, seni hakem tayin edip sonra da senin verdiğin hükümden dolayı ‘içlerinde bir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça’ iman etmiş olmazlar.” (Nisa suresi, 65)

Ayette, insanlar arasında çekişilen ve anlaşmazlığa düşülen konuyla ilgili verilecek hüküm Peygamber’e havale edilmiştir. Verilecek hükme itaatte, imanın gereği olarak zikredilmiştir. Eğer Peygamber, Kur’an dışına çıkamıyor olsaydı zaten çekiştikleri şeyin cevabı da Kur’an’da olacağı için “senin verdiğin hükümden dolayı” değil, “Kur’an’da verilmiş hükümden” dolayı denilirdi. Kur’an’da var olan hüküm hakkında tekrar Peygamber’i hakem yapma ve Peygamber’e hüküm sorma gereği duyulamaz. Bu mantıkla hakem Kur’an olmalıdır, Peygamber değil. Öyleyse, Peygamber’in verdiği bu hükümler nerededir? Elbetteki, hadis-i şerifler aracılığıyla bu hükümlere ulaşılabilir. Bunu örneklendiren bir olay Asr-ı Saadet’te yaşanmış ve konu ile ilgili bir ayet inmiştir:

Yahudiler, bir suçluya ceza vermek için Tevrat’ta verilecek ceza yazıyorken Rasulullah’ı (as) hakem tutarlar ve “Sen hakkımızda hükmü ver!” derler. İnen ayette ise şöyle denilir:

“İçinde Allah’ın hükmü bulunan Tevrat yanlarında olduğu halde nasıl seni hakem kılıyorlar da sonra bunun arkasından yüz çevirip gidiyorlar! Onlar inanmış kimseler değildir.” (Maide suresi, 43)

Demek ki Allah (cc) indirdiği kitapta bir hüküm veriyse o konuda Peygamber yeni bir hüküm için hakem tutulmaz. Çünkü zaten hüküm kitapta verilmiştir. Peygamberi hakem tutmaya gerek yoktur. Ayette birinci tenkit, “Allah’ın hükmü varken seni nasıl hakem tayin

ediyorlar!” tenkididir. Burada Nisa suresi 65. ayete dikkat edersek “aralarında çıkan anlaşmazlıkta Rasulullah’ın (as) hakem tutulması ve kendisinin verdiği hükme uymanın iman gereği olduğu” bildirilmiştir. Demek ki Peygamber’in vereceği hükümler Kur’an’da yazanlardan ibaret değildir. Bu da hadislerin ve sünnetteki hükümlerin varlığına delildir.

- Anlaşmazlığa Düşerseniz Allah ve Rasulü’ne Götürün

“Ey İnananlar! Allah’a itaat edin, Peygamber’e ve sizden buyruk sahibi olanlara itaat edin. Eğer Allah’a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah ve Resulü’ne götürün. Bu daha iyidir ve sonuç bakımından daha güzeldir.” (Nisa suresi, 59)

Ayette anlaşmazlığa düşülme durumunda başvurulacak kaynak olarak sadece Allah (cc) veya Kur’an zikredilmemiş, “hüküm sadece Kur’an’da arayın” denilmemiş, Resul’ün (sav) sünneti de eklenmiştir. Bu da Peygamber’in hüküm verme yetkisine sahip olduğuna ve Kur’an’da zikredilmemiş meselelerin zuhur ettiğine ve bu meselelerle ilgili hükümlerin verildiğine delildir.

- Allah ve Rasulü Bir Şeye Hükmettiği Zaman

“Allah ve Resulü bir şeye hükmettiği zaman inanan erkek ve kadına artık işlerinde başka yolu seçmek yaraşmaz. Allah’a ve Peygamber’e başkaldıran şüphesiz apaçık bir şekilde sapmış olur.” (Ahzab suresi, 36)

Ayette Allah (cc), Peygamber’e de hükmetme yetkisi verdiğini göstermektedir. Ayetlerde “Allah ve Resul” diye bahsedilen bu birlik Kur’an ve sünnetin oluşturduğu İslam’ın birliğidir.

- Peygamber Size Neyi Verirse Onu Alın, Size Neyi Yasaklarsa Ondan da Sakının

“Allah’ın, (fethedilen) ülkeler halkından Peygamberi’ne verdiği ganimetler; Allah, Peygamber, yakınları, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir. Böylece o mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir devlet olmaz. -Peygamber size neyi verirse onu alın, size neyi yasaklarsa ondan da sakının- Allah’tan korkun. Çünkü Allah’ın azabı çetindir.” (Haşr suresi, 7)

Bu ayetteki “Peygamber size neyi verirse onu alın, size neyi yasaklarsa ondan da sakının!” ifadesi, hadis-i şeriflerin varlığını delillendirir. Ancak hadis karşıtları bu ayetin sadece ganimetlere yönelik bir ifade olduğunu belirtmektedir. Hâlbuki ayetin içinde geçen ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ “neyi verirse” ve ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ “neyi yasaklarsa” ifadeleri umumu yani geneli belirtir.

Peygamber'in size verdiği her şeyi alın, yasakladığı her şeyden de sakının demektir. İfade, doğrudan Peygamber'e havale edilmiş konuların varlığını ve ganimet meselesinden yola çıkarak genel hakkında hüküm verildiğini gösterir. Ayetin ganimetler üzerine inip daha sonra Peygamber'e verilen yetkinin zikredildiği sonuç cümlesiyle bitirilmesi üzerine sadece ganimetlerden bahsedildiğini iddia etmek doğru değildir. Çünkü verilecek şey sadece ganimetler olmuş olsaydı ayette "Neyi verirse alın!" diye değil "Ne kadar verirse alın!" şeklinde ifade kullanılırdı.

- Allah'ın İndirdiğine ve Peygamber'e Gelin

"Münafıklara 'Allah'ın indirdiğine (Kur'an'a) ve Peygambere gelin!' dendiği zaman, onların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün." (Nisa suresi, 4)

Bu ayette de Allah (cc), Kur'an ayetleriyle beraber Hz. Peygamber'in (sav) sünnetine de tabi olunması gerektiğini bildirmiştir.

Bu ve benzeri zikretmediğimiz pek çok ayet, hadis-i şeriflerin dinin kaynağı olduğuna ve Hz. Muhammed'in (sav) Kur'an'ın açıklamasını yapıp hükümler verdiği delil olarak zikredilebilir. Şimdi de hadis inkârcılarının yukarıda zikredilen "hadis-i şeriflerin dinin kaynağı olmadığına yönelik ayet iddialarına" cevaplar verelim.

İddialara Cevaplar

1. İddia: Kur'an'da Her Şey Vardır

"Sana her şeyi açıklayan ve Müslümanlara doğruyu gösteren bir rehber, rahmet ve müjde olarak Kur'an'ı indirdik." (Nahl suresi, 89)

"Yaş, kuru her şey Kitab-ı Mübin'de (Kur'an) vardır." (Enam suresi, 59)

Cevap: "Kur'an'da her şey vardır." ayetlerindeki "Her şey" sözcüğünün kapsamı üzerine yapılan yorumlar şu şekildedir: Kur'an'da vahyin temel mesajları olan dinin emir ve yasaklarıyla ilgili her şeyin açıklaması vardır.³⁰⁷ Ancak bu açıklamaların bir kısmı açıkça diğer kısmı da işaret yoluyla ifade edilmiştir.³⁰⁸ Bazı âlimlere göre her şeyden maksat, din ilimleridir.³⁰⁹ İbni Mesud'a göre de her şeyden maksat, din ilimleridir.³¹⁰ Kur'an'da sema-arz, dünya-ahiret, sevap-günah, cennet-cehennem, Allah-âlem gibi bütün temel konulardan ayetler bahsetmiştir. Fakat bunlar ana hatlarıyla vardır. Bildirilen bu ana hatların detayları bazen yine Kur'an ayetlerinde, bazen de Hz. Peygamber'in (sav) sünnetinde ve hadislerinde açıkça

³⁰⁷ Taberi, Nahl suresi 89. ayet tefsiri

³⁰⁸ Semerkandi, ilgili ayetin tefsiri

³⁰⁹ Razi, ilgili ayetin tefsiri

³¹⁰ İbni Kesir, ilgili ayetin tefsiri

bildirilmiştir.³¹¹ Mesela namaz hakkında rükû ve secdeden bahsedilmiş ancak bunların ne kadar yapılacağı, rekâtları, hangi vakit namazda kıraatin dışarıdan okunup hangi namazda sessiz okunacağı gibi ayrıntılar sünnet ile ortaya koyulmuştur.³¹²

Bir başka örnek, Kur'an'da nine için mirastaki pay oranının ne kadar olacağı hükmü de yoktur. Hz. Ebubekir (ra), nineye ayrılan payı bulabilmek için Peygamberimizin (sav) sünnetine başvurmuştur.³¹³ Yine Kur'an'da "Haram aylar çıkınca müşriklerle savaşın" (Tevbe, 9/5) buyurulmuş ve haram ayların sayısının dört olduğu belirtilmiştir (Tevbe, 9/36). Ancak Allah (cc) katında kabul gören dört haram ayın hangi aylar olduğuna, Kur'an'da değinilmemiştir.

Kur'an'da zekâtın ne kadar verileceği konusunda da kesin bir ölçü yoktur. Bu ayrıntılar da Hz. Peygamber'in sünnetinde görülür. Ancak mealistlere göre şu ayet zekâtındaki ölçüyü ifade eder: "Bir de senden hayır olarak ne harcayacaklarını sorarlar. De ki ihtiyacınızdan artanı harcayın..." (Bakara, 2/219). Bu ayetteki "ihtiyaç fazlası" ifadesi zekât farz kılınmadan önce hayır işlemek isteyenlere yönelik inmiş, daha sonra zekât ayetiyle neshedilmiştir. Yani bu ayette zekât kastı yoktur.³¹⁴ Ayet, zekât hakkında inmiş olduğu kabul edilse dahi bu ayette Hz. Peygamber'in (sav) açıklamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü kişiler için ihtiyaç sınırı ne kadardır da bunun fazlası ne olacaktır, buna değinilmemiştir. İhtiyaç belirlemesi insanın kendisine bırakılırsa ölçüyü tutturmak her insan için mümkün olmayacaktır. Çünkü birilerine göre lüks ve israfli yaşam diğerlerine göre standart yaşam olarak algılanabilir. Kimileri de ihtiyacından fazla mal kalmadığını iddia edebilir ya da bu konuda samimi olmayı herkes başaramayabilir. Kendisine zekât düşen belki de pek çok kişiye sorulsa "Ben anca kendime yetiyorum." diyerek açgözlülük gösterebilir. Nitekim ayette şöyle buyrulur:

"Şüphe yok ki insan, hırslı (açgözlü) yaratılmıştır." (Mearic suresi, 19)

Bu yüzden ayetlerde emredilen zekâtın ölçüsünün detaylandırılması gerekmektedir. Bu hususta, Hz. Peygamber (sav) gerekli detaylandırmayı yapmış ve altın ve gümüşe farz olan zekât miktarının kırkta bir olduğunu beyan etmiştir.³¹⁵ Bunun gibi detaylandırılmamış farklı mallar için zekât ölçüleri de ulema tarafından Kur'an ve sünnet eksenli aktarılmıştır.

³¹¹ Taberi, Hud suresi 1. ayet tefsiri

³¹² Hadis inkârcıları, namaz ibadetinin Hz. İbrahim'den (as) beri var olduğunu, bu sebeple namazın tekrar açıklanılmasına ve öğretilmesine gerek olmadığını beyan ederler. Çok ilginçtir, "Hadisler 150-200 yıl sonra yazıldı, nasıl güvenebiliriz?" diyenler (Kaldı ki böyle olmadığını izah edeceğiz.) yani 200 yıllık sürece şüphe ile bakıp delil kabul edemeyiz diyenler, "Hz. İbrahim'den (as) beri namaz vardı." diyerek 2000 yıllık sürece güveniyorlar, 2000 yılda ibadetlerin hiçbir tahrife uğramadığına inanıyorlar ve bunu delil alıyorlar. Bu aslında hadisleri inkâr edebilmek için düştükleri ironinin bir yansımasıdır. Namazın nasıl kılınacağı açıkça Rasulullah (as) tarafından öğretilmiştir ve hükümleri düzenlenmiştir. Ayette namaz hakkında "...Size öğrettiği şekilde Allah'ı anın." (Bakara, 2/238-239) buyurulmuştur. Nitekim rivayetlerde Cebrail'in (as) Hz. Peygamber'e (sav) gelip beş vakit namazı her şeyiyle bizzat tatbikî olarak öğrettiği mevcuttur. (Buhari Bed'ü'l-Halk, 6) Hz. Peygamber (sav) de aynı şekilde bunu ashabına öğretmiş ve "Beni namaz kılarken nasıl görüyorsanız öyle namazı kılınız." buyurmuştur. (Buhari, Ezan, 18)

³¹³ Zehebi, Tezkiretu'l-Huffaz, 1/2-3; İbni Hacer, Nüket 1/243

³¹⁴ Razi, ilgili ayetin tefsiri

³¹⁵ Ebu Davud ve Beyhaki'nin rivayet ettiği hadis için bk. Neylû'l-Evtar, 4/138

Ayetlerde, din hususunda sonuç çıkarmaya gücü yeten ulülemre (âlimlere/yöneticilere) de itaat etmek gerektiği bildirilmiştir:

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Peygamber’e itaat edin ve sizden olan ulülemre itaat edin.” (Nisa suresi, 59)

“Kendilerine güven veya korku hususunda bir haber geldiğinde onu hemen yayıverirler. Hâlbuki onu Peygamber’e ve kendilerinden olan ulülemre götürselerdi onlardan sonuç çıkarmaya gücü yetenler, elbette onu bilirlerdi.” (Nisa Suresi, 83)

Yine, namaz için abdest almak ayetlerde emredilmişken kişi abdestini bozup bozmadığı konusunda şüpheyi düşüğünde ne yapmalıdır, tekrar abdest alacak mı almayacak mı konusunun detaylandırılması hadislerde yapılmıştır.³¹⁶ Süt akrabalığı yoluyla söz konusu olan nikâh yasağı kapsamına sütkızın dâhil olup olmadığı³¹⁷ gibi konular da sünnetten çıkarılan hükümlerle bilinebilmektedir.

Bu örnekleri daha da artırabiliriz. Görüldüğü gibi ayetlerde zikredildiği üzere Kur’an’da her şeyden, her konuda bahis vardır ancak ayrıntılar bazen ayetlerle bazen hadis-i şerifler ile açıklanmıştır. Dolayısıyla, bu ayetler hadisleri reddetmez.

2. İddia: Kitapta Hiçbir Şeyi Eksik Bırakmadık

“Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.” (Enam suresi, 38)

Cevap:

Hadis inkârcıları, bu ayete dayanarak hadis-i şerif kaynakları başta olmak üzere Kur’an dışı tüm kaynakları reddeder. Çünkü hiçbir şeyin eksik bırakılmaması demek, ayrıntıları da içine almak anlamına gelir, denilmektedir. Ancak burada yapılan tamamen bir çarpıtmadan ibarettir. Ayetin öncesi şu şekildedir:

“Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvan ve iki kanadıyla uçan hiç bir kuş yoktur ki sizin gibi bir ümmet olmasınlar. Biz, Kitap’ta hiçbir şeyi eksik bırakmamışızdır.” (En’am suresi, 38)

Bu ayette bahsedilen hiçbir şeyi eksik bırakılmayan kitap, Kur’an değil, “Levh-i Mahfuz”dur. Diğer bir ismiyle “Kader kitabı”dır. Allah (cc), Kur’an’a da zaman zaman “Kitap” diye atıfta bulunmuştur. Ancak Kur’an’da kitaptan tek kasıt Kur’an değildir. “Levh-i

³¹⁶ “Sesini veya kokusunu almadığınız şeylerden dolayı abdest almayınız.” (Müslim, Hayz, 99 362; Buhari, Vudû, 4, 36) “Sizden biriniz oturağında bir hareket sezer de abdestinin bozulup bozulmadığına karar vermekte kararsız kalırsa (yellenmeden mütevellit) bir ses işitmedikçe veya koku duymadıkça (namazdan) çıkmasın.” (Müslim, Hayz, 9; Tirmizi, Tahare, 56; İbn Mace, Tahare, 74)

³¹⁷ Buhari, 2434, Müslim, 13/1447, Nesei, 3305, İbni Mace 1938, İbnu’l-Carud 693, Ahmed 1/275

Mahfuz” adı verilen, olmuş olacak her şeyden bahseden manevi ve mahiyetinin ne olduğunu bilmediğimiz bir kitabın da var olduğu Kur’an’da bildirilir. Mesela Levh-i Mahfuz’u anlatan ayetlerden olan, Enam suresi 59. ayet meali şu şekildedir:

“Gaybın anahtarları onun katındadır. Onları ancak o bilir. Karada ve denizde olanı bilir. Düşen yaprağı, yerin karanlıklarında olan taneyi, yaşı kuruyu ki (hepsi) apaçık Kitap’tadır. Ancak o bilir.” (Enam Suresi, 59)

Bir başka Kur’an ayeti şu şekildedir:

“Ne zaman sen bir işte bulunsan, ne zaman Kur’an’dan bir şey okusan ve siz ne zaman bir iş yaparsanız o işe daldığınız zaman biz mutlaka üstünüzde şahidizdir. Ne yerde ne gökte zerre ağırlığınca bir şey Rabbinden uzak (ve gizli) kalmaz. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü yoktur ki apaçık kitapta (Levh-i Mahfuz’da) bulunmasın.” (Yunus suresi, 61)

Levh-i Mahfuz’un içeriği hakkında bilgi veren ayetleri zikretmeye devam edelim: “Olacak olan şeylere ait bilgileri saklayan kitap (Kaf, 50/4), yeryüzüne ve insanlara gelecek tüm belaların yazılı bulunduğu kitap (Hadid, 57/22), her şeyin sayılıp tespit edildiği kitap (Yasin, 36/12), gökte ve yerdeki tüm gizliliklerin açıkça belirtildiği kitap (Neml, 27/75).”

Buna göre ayetlerde belirtilen hiçbir şeyin eksik bırakılmadığı kitap, Levh-i Mahfuz’dur. Öyleyse ayetlerde insanlara gelecek belaların yazılı olduğu bir kitaptan bahsediliyorsa ama En’am 38. ayette kitaptan kasıt Kur’an ise “Bizlerin başına mesela 2030 senesinde ne gibi belalar gelecek, bu Kur’an’ın hangi ayetinde yazmaktadır?” Yine ayetlerde her şeyin sayılıp tespit edildiği kitaptan bahsedilirken bu kitap Kur’an demekse yeryüzünde var olan karıncaların, kuşların, hayvanların sayıları ne kadardır, bu bilgi hangi ayette yazmaktadır? Kur’an’da olacak şeylerin yazılı olduğu bir kitaptan bahsedilirken o kitaptan kasıt sadece Kur’an ise “Bizim ölüm tarihimiz yıl, ay, gün olarak ne zamandır? Kur’an’da hangi ayette yazmaktadır?” Ancak böyle ayetler yoktur.

Kısacası, Enam suresi 38. ayette geçen “hiçbir şeyin eksik bırakılmadığı kitap”tan kasıt, Levh-i Mahfuz’dur. Levh-i Mahfuz’u anlatan ayet şudur:

“Hayır, o şerefli Kur’an’dır. Levh-i Mahfuz’dadır.” (Buruc suresi, 21-22)

Ayette Kur’an’ın dahi Levh-i Mahfuz’da bulunduğu zikredilerek Kur’an’ı da kapsayan bir kitap olduğu ortaya koyulmuştur.

“Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık.” ayetinde kastedilen kitap Kur’an olacak olsaydı dahi bu, hadis-i şeriflerin inkârına sebebiyet veremezdi. Çünkü Kur’an’ı Kerim zaten bizleri -delillerini daha önce zikrettiğimiz gibi- Hz. Peygamber’in (sav) sünnettine havale etmiş, Ona ve ulüemre (idarecilere ve âlimlere) itaat etmeyi ve uymayı emretmiş, Hz. Peygamber’in (sav), Kur’an’ın açıklayıcısı olduğu ayetlerde ifade edilmiş, “Bilmiyorsanız

ilim sahiplerine sorun.” (Nahl, 16/43; Enbiya, 21/7) denilerek yine her konuda eksiksiz hâle getirilmiştir. Burada kimse Kur’an’ın eksik olduğunu iddia edip Kur’an’ı kusurlu göstermemektedir. Haşa! Kur’an’da taşlar yerine oturmasa, ihtiyaç hissedilen bir mesele ile ilgili ne yapılacağı, nasıl hareket edileceği bildirilmese o zaman Kur’an eksik hâline gelirdi. Kur’an, eksik değildir ancak “verdiği hükümlerle ve verdiği yetkilerle eksiksizdir.” Kur’an, Hz. Peygamber’e (sav) hüküm koyma yetkisi vermişken asıl, Peygamber’i dışlamak ve yetkilendirme ayetlerini görmezden gelmek Kur’an’a uymamak ve Kur’an’ı eksik hâle getirmek olur. Kur’an anayasa gibidir. Her hükmün detayına girilmemiştir. Eğer girilecek olsaydı ciltler dolu Kur’an olurdu ve bu da Kur’an’ın kolay kılınmasına aykırı olurdu. Yani eksik bırakılmayan kitaba Kur’an demiş olsaydık bu mana ile de hadis-i şeriflerin ve sünnet-i seniyyenin varlığını kabul etmek zorunludur.

3. İddia: Hüküm Vermek Allah’a Aittir, Hükümüne Kimseyi Ortak Etmez

“Hüküm vermek ancak Allah’a aittir.” (Yusuf suresi, 40) “(Allah) Hükümüne

kimseyi ortak etmez.” (Kehf suresi, 26)

“Ayetlerde hüküm vermenin ancak Allah’a ait olduğu ve Allah’ın hükmünde kimseyi ortak etmediği belirtilmektedir. Bu yüzden hadis kaynaklarında bulunan Kur’an’da olmayan helal haram hükümlerini kabul etmek, ilgili ayetleri reddetmek manasına gelir. Kur’an’da var olan hükümler dışında bir hükme uyulamaz.” denilir.

Cevap: Ayetlerde de belirtildiği üzere hüküm vermek Allah’a (cc) aittir ve Allah, hükümüne kimseyi ortak etmemektedir. Ancak konu diğer ayetlerle beraber mütaala edildiğinde görülecektir ki Allah’ın (cc) verdiği hükümlerden biri de “Resullerin de helal haram koyma yetkisi olduğu” hükmüdür. Bu konuya daha önce de değinmiştik. Allah (cc) zaten hükümüne kimseyi ortak etmemiştir. Bu hükmü yani Hz. Peygamber’e (sav) hüküm verme yetkisini yine Allah (cc) vermiş, Hz. Peygamber (sav) -haşa- kendisi başkaldırıp bu yetkiyi almamıştır. Dolayısıyla bu ayetler, hadislerdeki hükümleri reddetmez. Daha önce zikrettiğimiz örneği tekrar edersek tabiri caizse bir öğretmen sınıf başkanına “Sınıf arkadaşların senin sözünden çıkmayacak, herkes senin emirlerine de itaat edecek.” dese bu durumda öğretmen yine o sınıfta tek hüküm sahibidir. Ancak sadece sınıf başkanına yetki vermiştir. Verdiği bu yetki, öğretmenin sınıftaki tek hüküm sahibi olma özelliğine zıt düşmemektedir.

“O peygamber; onlara, uygun olanı emreder ve fenalıktan meneder, temiz şeyleri helal, murdar şeyleri haram kılar.” (Araf suresi, 157)

“Artık hayır! Rabbine ant olsun ki aralarında çekiştikleri şey hakkında, seni hakem tayin edip sonra da senin verdiğin hükümden dolayı içlerinde bir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.” (Nisa suresi, 65)

“... Allah’ın ve Resulü’nün haram kıldığını haram saymayan...” (Tevbe suresi, 29) “Allah ve Resulü bir şeye hükmettiği zaman...” (Ahzab suresi, 36)

Ayetlerde Hz. Peygamber’e (sav) de hüküm verme yetkisinin verildiği açıkça görülmektedir.

4. İddia: Kur’an’dan Başka Bir Hakem mi İsteyeyim?

“(De ki) Allah size Kitap’ı açık açık indirmişken ondan başka bir hakem mi isteyeyim?” (En’am suresi, 114)

Cevap: Ayetin tamamı şöyledir:

“Allah (cc), size Kitap’ı açıklanmış olarak indirdiği hâlde ondan başka bir hakem mi arayayım? Kendilerine kitap verdiklerimiz (Yahudi ve Hristiyanlar), o Kur’an’ın, gerçekten Rabbin katından hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler. O hâlde sakın şüphe edenlerden olma.” (En’âm suresi, 114)

Dikkat edilirse ayette kendilerine kitap verilen Yahudi ve Hristiyanlardan bahsedilmektedir. Ayetin iniş sebebi şudur: Kureyş müşrikleri Resulullah’a (sav) “Seninle aramızda Yahudi bilginlerinden ve istersen Hristiyan piskoposlarından bir hakem seçelim. Bakalım, onların kitabında sana dair bir şey varsa bize haber versinler.” diye bir teklifte bulunmuşlardı. İnen En’âm suresi 114. ayetle de “Hz. Muhammed’in (sav) hak peygamber olduğuna karar verecek hakemlerin Yahudi Hristiyanlar değil, Kur’an olduğu” bildirilerek bu teklife cevap verilmiştir. Yani onun hak Peygamber olduğu Kur’an’da açık açık anlatılmışken başka hakem aramaya gerek yoktur.³¹⁸

Ayetin devamında “Kendilerine kitap verdiklerimiz de onun, Rabbin katından hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler.” buyurulması, ayetin bu anlama geldiğine delildir. Yani konu Peygamber’in hüküm verme yetkisinin olmadığıyla ilgili bir konu değildir. Ayetin açıklaması, hadis inkârcıları tarafından çarpıtılmıştır.

5. İddia: Ben, Bana Vahyedilene Uyuyorum

“De ki ben, sizi sadece vahiy ile uyarıyorum ve sağırılar, uyarıldıkları zaman (uyarıldıkları) şeye daveti işitmezler.” (Enbiya suresi, 45)

³¹⁸ Elmalılı, ilgili ayetin tefsiri

“De ki benim onu kendiliğimden değiştirmem asla mümkün değildir. Ben, sadece bana vahyedilene uyuyorum. Eğer Rabbime isyan edersem büyük günün azabından korkarım.” (Yunus suresi, 15)

“Ayetler, Peygamber’in sadece kendisine indirilen vahye uyduğunu göstermektedir. Öyleyse Hz. Peygamber, Allah’tan aldığı vahiy dışında hiçbir şeye uymuyor, hiçbir şey söylemiyor. Bu da demek oluyor ki Kur’an’da var olmayan meseleleri hadis-i şeriflerin açıklaması gibi bir durum söz konusu değildir.” denilir.

Cevap: “Ben sizi sadece vahiyle uyarıyorum.” ayetiyle Peygamber’in tebliğ ettiği şeyleri haşa kendisinin uydurmadığı, bunları aldığı vahiyle tebliğ ettiği anlatılmaktadır. Yani müşrikler Peygamber’in tebliğine yönelik, yalancı, uydurulmuş sözler demekten Hz. Peygamber’in (sav) tebliğ ettiği meselelerin Allah (cc) tarafından vahiyle bildirildiği ifade edilmektedir. Haşa Peygamber’in (sav) kendisi Allah’ın (cc) olduğunu varsayıp ahiret diye bir şey uydurup bunları ifade etmiyor. Vahiy ile bunlar hakkında uyarıyor. Ayetlerin “Peygamber Kur’an’da yazmayan bir hüküm vermiyor, söylediği ve söyleyeceği her söz sadece Kur’an’da yazılanlardır.” anlamıyla bir ilgisi yoktur.

Bunun yanında Hz. Peygamber’e (sav) inen vahiy sadece Kur’an’dan ibaret değildir. Hz. Peygamber’in (sav) sünneti de Allah’ın (cc) vahiyle bildirmesi ile olur. Yine Hz. Peygamber’in (sav) hükümlerinde yanılması hâlinde Allah’ın (cc) onu düzeltmesi de vahiy ile olur. Dolayısıyla Peygamberimizin uyguladığı sünnet ve emirlerinin olduğu hadisler de vahiy ile uyarılması anlamına gelir.

“De ki benim onu kendiliğimden değiştirmem asla mümkün değildir. Ben sadece bana vahyedilene uyuyorum.” (Yunus, 10/15) ayetindeki “Benim onu kendiliğimden değiştirmem mümkün değildir.” ifadesi iddiaların tam aksine Kur’an’a göre hadis-i şeriflerin varlığını zorunlu hâle getirmektedir. Çünkü ayetlerde Peygamberin (sav) haram helal kıldığından, verdiği, uyulacağı, itaat edileceği şeylerden bahsedilirken diğer ayette Peygamber’in (sav) kitaba hiçbir şey ekleyemeyeceği söylenmektedir. Öyleyse Peygamber’in (sav) bu helal haram kıldığı, yasakladığı, uyulacak ve itaat edilecek şeyleri Kur’an’a yazılamayacaksa nereye yazıldı ve kaydedildi, sorusunun cevabı ancak sahabenin, tabiinin ve onların öğrencilerinin yazdıkları sahifeler, kitaplar ve ezberlerine alıp nesilden nesile aktardıkları ve sonuçta hadis külliyatlarına girmiş hadisler olabilir.

Bu noktada Maide suresinin 49. ayetinde Yahudilerin “Hakkımızda hüküm ver!” diyerek Rasulullah’a (as) gelmesinden sonra nüzul olan “Allah’ın indirdiği ile hükmet. Onların keyiflerine uyma. Allah’ın sana indirdiğinin bir kısmından seni saptırmalarından sakın.” ayetinde “Allah’ın indirdiği ile hükmet!” kısmına dayanarak bazı hadis inkârcıları, Kur’an’da yazandan başka Rasulullah’ın (as) hüküm koymayacağını bildirir. Ancak Hz. Peygamber’e (sav) indirilen vahiy sadece Kur’an’a girenlerden ibaret değildir. Şimdi bu konunun bazı delillerini izah edelim.

Rasule İnen Vahiy, Sadece Kur'an Ayetlerinden mi İbarettir?

Kur'an'da, meleklerle (Enfal, 8/12), Hz. İsa'nın (as) havarilerine (Maide, 5/111), arı gibi hayvanlara (Nahl, 16/68) semanın her bir katı gibi cansız olgulara (Fussilet, 41/12) dahi vahyedildiğine dair bilgiler mevcuttur. Vahiy kelimesi bu kadar farklı anlam içerisinde ifade edilirken, Hz. Peygamber'e (sav) Kur'an dışında vahiy inmediği asla iddia edilemez.³¹⁹ Peygamberlere inen vahiy, sadece Allah (cc) katından inmiş kitaplara giren ayetlerden ibaret değildir. Bir ayette şöyle buyrulur:

“Allah bir insanla ancak vahiyle yahut perde arkasından konuşur. Yahut da bir elçi gönderip izni ile dilediğini vahyeder. O çok yücedir, hâkimdir.” (Şûra suresi, 51)

Görüldüğü gibi bu ayette Yüce Allah (cc), genel olarak dilediği kullarına bu yollardan herhangi biri ile hitap ettiğini belirtmiş, kullarına olan hitabını bir kitapla kayıtlamamıştır.

Hiz. Nuh'un (as) gemiyi inşa etme sürecinde Allah (cc) ile haberleşmesi kitap dışı bir vahye işarettir. Zira Hiz. Nuh'a (as) herhangi bir kitap indirildiği beyan edilmemiştir. Kur'an-ı Kerim'de anlatılan bu kıssanın bir kitap inzali biçiminde olmaktan uzak anlık bir bilgi alışverişi biçiminde geliştiği ayetlerden anlaşılmaktadır. (Mü'minun, 23/27) Hiz. İbrahim'in (as), Hiz. Lut'un (as) kavmini helak etmeye gitmeden önce kendisine ziyarette bulunmuş olan meleklerle görüşmeleri de kitap dışı bir görüşme, bilgi olarak dikkat çeker. (Hud, 11/69-73; Hicr, 15/51-60)³²⁰

Peygamber Efendimizin (sav) hadisleri de bazen sırf Allah'ın bildirmesi, bazen de Resûlullah'ın kendi hükmüdür. Eğer hükmünde yanılmazsa Allah o hükmün aleyhine bir vahiy indirmez. Ancak hükmünde yanılırsa, Allah (cc) tarafından düzeltilir. Bunun ayetlerden örnekleri mevcuttur.³²¹ Mesela, Tahrim suresi 1. ayette Hiz. Peygamber (sav) aslen helal olan bir şeyi (Buhari'nin rivayetine göre³²² bal şerbeti içmeyi) kendisine yasaklamış ancak bu hükmü Allah (cc) tarafından ayette bozulmuştur. Bu bakımdan, onun bütün sözleri, fiilleri ve tasarrufları Yüce Allah'ın (cc) kontrolü altındadır.³²³ İşte bu sebeple Allah'ın bildirmediği fakat ilahi vahiy tarafından aksine bir vahiy gelmemiş olan Hiz. Peygamber'in dinî emirleri ve uygulamaları da vahiy kabul edilmiştir. Bu nevi vahiyler, “bâtını vahiy” ya da “gayrimetlûv vahiy” diye isimlendirilmiştir.³²⁴

Hiz. Peygamber'in (sav) Kur'an'a giren ayetler dışında da Yüce Allah'tan (cc) vahiy aldığını gösteren delillerden başlıcaları, hiç şüphesiz ona Kur'an'ı tebliğ görevi yanında bir de Kur'an'ı açıklama görev ve yetkisinin verilmiş olmasıdır. O, bu görevi elbette sadece kendi şahsî bilgi ve içtihiyıyla değil, Yüce Allah'tan (cc) aldığı gayrimetlûv vahiyle yapacaktır. Bu konulara yukarıda değinmiştik.

³¹⁹ Ehli Sünnet Müdafaası, Dirayet Kitap. s. 37, 2017

³²⁰ Ehli Sünnet Müdafaası, Dirayet Kitap. s. 37, 2017

³²¹ Bu konuda örnekler için bk. Tevbe, 43, 84; Enfâl, 67; İsrâ, 74; Ahzâb, 2, 37; Abese, 1-10; Yûnus, 94; En'âm, 35, 52; Tahrim, 1; Nisâ, 105; Münâfikun, 6. Bu konuda ayrıca bkz. el-Matrafi, Âyâtul tâbi'l-Mustafa (sav), Kâhire, 1977.

³²² Buhari, 6/167

³²³ Şâtibi, el-Muvâfakât, 4/15; Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul, 1935-1939, 6/4571

³²⁴ Hucciyetu's-Sünne. s.340

Hız. Peygamber'e (sav) Kur'an dışında da Allah (cc) tarafından vahiy indiğine dair ayetlerden üç delil zikrederim:

Tahrim Suresi 3. Ayet:

“Peygamber, eşlerinden birine gizlice bir söz söylemişti. Fakat eşi, o sözü başkalarına haber verip Allah da bunu Peygamber'e açıklayınca Peygamber bir kısmını bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber bunu ona haber verince eşi ‘Bunu sana kim bildirdi?’ dedi. Peygamber: ‘Bilen, her şeyden haberdar olan Allah bana haber verdi.’ dedi.” (Tahrim suresi, 3)

Ayete göre Hz. Peygamber'in (sav) hanımına verdiği sırrın başkalarına söylenilmesi Allah (c.c.) tarafından Hz. Peygamber'e (sav) bildirilmiştir. Denilirse vahiy sadece Kur'an'da olanlardır, öyleyse “Ey Rasulüm! Hanımına verdiğin sır, şu şu kişilere söylendi.” diye bir ayet olması gerekirdi. Ancak böyle bir ayet yoktur. Demek ki Kur'an dışında da Hz. Peygamber'e (sav) vahiy inmektedir. Bu, açık ve nettir.

Ali İmran Suresi 164. Ayet:

Âli İmran 164. ayette “Kur'an ve hikmeti” öğreten peygamberden bahsedilmiştir. Yani Hz. Peygamber'in (sav) Kur'an dışında öğrettiği bir hikmetten de bahsedilmiştir. Diğer taraftan Hz. Peygamber (sav) ayete göre vahiy ile uyarıyor. Öyleyse bu hikmet de kendisine vahiyle öğretiliyor. “Hikmet öğretimi hususu” ve “vahiyle uyarma” ayetlerinin beraber düşünölmesi, Hz. Peygamber'e (sav) Kur'an dışında da vahiy indiğini delillendirir. Daha önce örneklerde de gösterildiği üzere Kur'an'da bahsedilmiş ama detayları verilmemiş hususları, Kur'an ayetlerinden değil, Hz. Peygamber'in (sav) sünnetinden öğrenmekteyiz.

Enfal Suresi 7. Ayet:

“Hatırlayın ki Allah size iki taifeden birinin sizin olduğunu vaadediyordu. Siz de kuvvetsiz olanın sizin olmasını istiyordunuz.” (Enfal suresi, 7)

Ayette Allah'ın (cc) verdiğini beyan ettiği vaat, önceden sahabeye verilmiş ancak bu vadin ne olduğu ayette bildirilmemiştir. Bu da Kur'an dışında vahiyle haber verildiğinin bir başka delilidir.

Tüm bu deliller, Kur'an ayetleri dışında da Hz. Muhammed'e (sav) vahiy indiğini gösterdiği için “De ki, ben sizi ancak vahiy ile uyarıyorum” ayetleri hadis kaynakları aleyhine delil olarak kullanılamaz.

6. İddia: Kur'an'ı Sana İndirmemiz Onlara Yetmiyor mu?

“Kendilerine okunmakta olan Kitab'ı sana indirmemiz onlara yetmiyor mu?” (Ankebut suresi, 51)

“Ayet, ‘Hadis-i şeriflere de ihtiyacımız var.’ düşüncelerini ‘Kur'an size yetmiyor mu?’ diyerek reddetmektedir.” denilir.

Cevap:

İlgili ayeti öncesinden itibaren alırsak iddianın temelsizliği ortaya çıkacaktır.

“Onlar hâlâ, ‘Rabbinden ona bazı mucizeler indirilmeli değil miydi?’ diyorlar. De ki ‘Mucizeler yalnız Allah'ın katındadır, ben sadece bir uyarıcıyım.’ Kendilerine okunan bu kitabı sana göndermiş olmamız onlara yetmiyor mu? Elbette inanan bir topluluk için onda rahmet ve ibret vardır.” (Ankebut suresi, 50-51)

Ayet, Peygamberimizden (sav) kendisinin hak peygamber olduğuna dair mucize isteyen müşriklere yönelik inmiş, “Mucize olarak Kur'an size yetmiyor mu?” denilmiştir. Önceki ayette de durum açıklanmıştır. Ancak hadis karşıtları, ayetleri kırparak iddiadan mucize kısmını çıkarmış, bu şekilde sunmuştur. Ancak ayet bu şekilde önü kesilmemiş ve iddiada belirtildiği şekliyle olsaydı yine de iddia edilen bir anlama çıkamazdı. Çünkü zaten bizleri hadis-i şeriflere yönlendiren, bize yeten Kur'an'dır. Dolayısıyla kişi Kur'an'ı Kerim'i tek kaynak olarak aldığı anda dahi yine Hz. Peygamber'in (sav) açıklamalarına yönelmek zorundadır. Çünkü bunu bize emreden yine Kur'an-ı Kerim'dir.

7. İddia: Allah'ın Ayetlerinden Sonra Hangi Hadise İnanacaklar

“Hâl böyle iken Allah'tan ve onun ayetlerinden sonra hangi hadise/söze inanıyorlar?” (Casiye suresi, 6)

“Artık bundan sonra hangi söze/hadise iman edecekler.” (Mürselat suresi, 50)

“Kur'an ve Kur'an'la birlikte açıklayıcı, detaylandıran, kural getiren kitaplar-sözler (hadisler) olduğunu söyleyenler için Allah ayetinde bu şekilde buyurmuştur.” denilmektedir.

Cevap: Bu ayetlerin hepsinde söz konusu olan “hadis” kelimesi, söz anlamına gelir. Bildiğimiz hadis-i şeriflerle hiçbir ilgisi yoktur. Kur'an'da “hadis” kelimesinin söz anlamında kullanıldığının en büyük delili yine Kur'an'dır:

“Allah hadis (sözlerin) en güzelini indirmiştir.” (Zümer suresi, 23)

“Hâl böyle iken Allah’tan ve onun ayetlerinden sonra hangi hadise/söze inanıyorlar?” şeklindeki Casiye suresi 6. ayetin öncesi şöyledir:

“Gece ve gündüzün peş peşe gelip müddetlerinin uzayıp kısalmasında Allah’ın (cc) gökten bir rızık yani yağmur indirip onunla ölümünden sonra yeryüzünü diriltmesinde, rüzgârları evirip çevirmesinde, akıllarını kullanıp düşünecek kimseler için Allah’ın kudretine ve hikmetine dair birçok deliller vardır.” (Casiye suresi, 5)

Yani ayette Allah’ın (cc) varlığının ve birliğinin delillerinden bahsediliyor. Daha sonra “İşte (kâinatın yaratılışından ve daha başka pek çok hakikatten bahseden) bunlar/bu ayetler Allah’ın (cc) ayetleridir ki gerçeğin ta kendisi olarak sana okuyup beyan ediyoruz. Allah’a (cc) ve onun ayetlerine inanmadıktan sonra, onlar acaba daha hangi söze (hadise) inanacaklar?” diye müşriklere ithamda bulunulmuştur.

Allah’ın (cc) varlığının delillerini anlatıp “Bu delillerden (ayetlerden) sonra artık hangi söze inanacaklar?” diye bitirilen ayette Hz. Peygamber’in (sav) sözleri manasındaki hadislerden söz edilmesi ihtimal dâhilinde bile değildir. Böyle bir ihtimal olmadığı içindir ki hiçbir tefsirde de böyle bir görüşe yer verilmemiştir.³²⁵

İddiadaki diğer ayete bakalım:

“İzin gününü yalanlayanların vay hâline! Yiyin ve biraz da metalanın (faydalanın). Çünkü siz suçlularsınız. İzin gününü yalanlayanların vay hâline. Ve onlara ‘Rükû edin!’ denildiği zaman rükû etmezler. İzin gününü yalanlayanların vay hâline! Onlar artık bundan (Kur’an’dan) sonra hangi söze inanacaklar.” (Mürselat Suresi, 46-50)

Bu ayette de Allah’ın (cc) sözüne inanmayanlardan kastedilenler, izin (kıyamet) gününü inkâr eden, namaz kılmayanlardır. Konunun bir önceki ayette de görüldüğü gibi hadis-i şeriflerin reddiyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Ancak hadisleri reddetmek isteyenlerin ayetlere keyiflerine göre mana verdikleri görülmektedir.

8. İddia: Kur’an’ın Açıklaması Bize Aittir, Kur’an’ı Fasil Fasil Açıkladık

“Muhakkak ki onun toplanması ve okunması bize aittir. Öyleyse Kur’an’ı okuduğumuz zaman onu takip et. Sonra, onun açıklamak da bize aittir.” (Kıyamet suresi, 17-19)

“Ayetleri sağlam kılınmış Kur’an’ı sana fasıl fasıl/ayrı ayrı açıkladık.” (Hud suresi, 1)

³²⁵ bk. Taberi, Zemaşeri, Razî, Maverdi, Kurtubî, İbn Kesir, Beydavi, Neseî, Ebu’s-Suud, Şevkani, İbn Aşur, Alusi, Sabuni, V. Zuhaylî, İlgili ayetin tefsiri

“Ayetlere göre Kur’an ayetleri zaten açıklanmıştır ve başka bir kaynakla açıklanmasına, tefsir edilmesine gerek yoktur.” denilir.

Cevap:

Önce ayetleri açıklayıp sonra misallerle konuyu destekleyelim. Hiç şüphesiz Allah’ın (cc) vadettiği bu beyanı hem bazı ayetlerin ileride incek bazı ayetlerle daha da açılacağı ve açıklanacağı hem de izaha muhtaç bazı ayetlerin yine kendisinin vahyi ve öğretmesi ile Resulü (sav) tarafından açıklanacağı anlamındadır. Allah (cc), ayetlerle kendisine Kur’an’ı açıklama görev ve yetkisini verdiği Peygamberi’ni bu hususta yarımsız bırakmamış ve bu konuda Kur’an dışı vahiylerle de onu desteklemiştir. Yani Kur’an’da yer almayıp hadislerde yer alan açıklamaları da Hz. Peygamber’e (sav) öğreten zaten Allah’tır (cc) ve ayeti açıklayan gerçekte yine Allah (cc) olmuştur.

Dolayısıyla iddiadaki ayetler de hadisleri reddetmede argüman olarak kullanılamaz. Peygamberimize (sav) nazil olan vahiy sadece Kur’an’da var olanlardan ibaret değildir. Daha önce bu konuya delilleriyle değinmiştik. Hz. Peygamber (sav), Kur’an’ı anlama ve açıklama hususunda en yetkili kişi olduğundan müminlerin onun sözlü ve fiili açıklamalarına sarılmaları gerektiği hususunda ayetlerden delillerle hiçbir şüphe yoktur. Hz. Peygamber’in (sav) Kur’an’ı açıklaması, tefsire ihtiyaç duyulan anlamı kapalı bazı ayetleri açıklama, bazı umumî hükümleri tahsis, anlaşılması güç bazı ayetleri açma, müphem (açık seçik olmayan, belirsiz) olanı belirtme, bazı garip kelimeleri beyan etme, edebi inceliğe sahip ayetlerin maksadını bildirme, varsa neshi işaret etme gibi şekillerde olmuştur. İslam âlimleri, tarih boyunca bu konular üzerinde yeterince durmuştur.

İddiadaki ayette Allah (cc), Kur’an’ı sadece ayetlerle açıklayacağına dair bir ibarede bulunmamıştır. Nahl suresi 44. ayette “Kur’an’ı açıklaman için sana indirdik.” buyurulmuştur. Ali İmran suresi 164. ayet gibi ayetlerde de Peygamber’in, Kur’an dışında öğrettiği bilgilerin (hikmet) olduğu görülmektedir. Yine Peygamberimizin hüküm koyma, temiz şeyleri helal çirkin şeyleri haram kılma yetkilerinin olması da malumdur. “Şunu iyi biliniz ki bana Kur’an- ı Kerim ile birlikte onun bir benzeri de verilmiştir...” şeklinde devam eden hadis-i şerifte bu gerçeğe işaret edilmiştir.³²⁶

Mealistler, konuyla ilgili Nahl suresi 89 gibi ayetlere “ayrıntılı açıklandı” mealı vererek, Kur’an’da her şey ayrıntılarıyla açıklandı anlamını sunar ve hadisleri reddederler. Hâlbuki Nahl suresi 89’da “tibyânen li kulli şey’in” “her şeyin açıklandığı” anlamı vardır. Ayetteki her şeyden kastın ne olduğuna birinci iddiada cevap vermiştik. İddiada verilen Hud suresi 1. ayette de “fussilet min ledün, ayrı ayrı açıklanmış” anlamı vardır. Bu ayetteki “ayrı ayrı açıklamadan” kasıttaki mealistlerin anladığı gibi değildir. Ayetten kasıt:

a) Kur’an’ın surelere, surelerin ayetlere; ayetlerin de emir, nehiy, helal, haram, sevap, günah, ceza ve benzeri çeşitli alanlarla ilgili hükümlere, öğüt, kıssa, haber, vaad ve uyarıları kapsayan içeriklere ayrılmış olması; Allah’ın (cc) varlığını ve birliğini, peygamberlik, öldükten sonra dirilip Allah (c.c.)’ın huzurunda toplanılacağına dair delilleri ihtiva etmesi,

b) Kur’an ayetlerinde insanların dünya ve ahiret hayatlarında muhtaç oldukları şeylerin, helal ve haramların ana hatlarıyla ve bazı ayetlerde ayrıntılı olarak açıklanmış olması,

³²⁶ Ebu Davud, Sünnet, 5(6), Hanbel, 2/367

c) Kur'an ayetlerinin yirmi üç yılda ihtiyaçlara göre parça parça, ayrı ayrı inmiş olmasıdır.³²⁷

Allah (cc) ayette, Kur'an ayetlerinin batıl ve bozuk şeylere karıştırılmaktan korunarak sağlam kılınmış ve hükümleri açıklanmış bir kitap olduğunu buyurmaktadır. Bu kitapta helal- haram, emir ve yasak bellidir. Hud suresi 1. ayet, mekkî surelerdendir. Bu surelerin en önemli özellikleri arasında “genel kaideleri çizmesi” vardır. Yani ibadet, kıssalar, ahlak gibi konularda genel hatlar ayrı ayrı çizilir ve açıklanır. Detaylı anlatım ise bazen Kur'an'da bazen de sünnette vardır.³²⁸

Mesela ayette hırsızlara el kesme cezası verilmesi emredilmiştir. Ancak en küçük bir toplu iğne hırsızlığına dahi bu ceza verilecek mi, yoksa bu cezanın uygulanmasında çalınan malın belli bir değerde olması mı gerekir, bu konuya açıklama hadislerde getirilmiştir.

Yine zina hakkında inmiş yüz sopa vurulma cezası Kur'an'da zikredilmiştir. Ancak bu sopanın eni, sertliği nasıl olacaktır, kişinin belli bir yerine mi vurulacak yoksa her yerine dağıtılarak vurma şeklinde mi ceza verilecek, çıplak vücuda mı vurulacak elbise üzerinden mi vurulacak, sopayı vuracak kişi istediği şekilde güç kullanabilecek mi yoksa vuruşunun belli bir şiddeti, sopayı aşırımayacağı bir hızı olacak mı gibi detaylı açıklama ayetlerde yoktur. Bu sayılanlar cezanın uygulanma şekli için son derece mühimdir. Ayetin açıklaması yapılmasa kişiler arası ihtilaf olur. Bir bölgede insanlar zina edenin ayaklarına sert vurulur, kişi yürüyemez hâle gelir. Bir bölgede kafaya vurulur, bir bölge sırta vurulur ama cezanın şekilleri arasında bir adalet olmaz. Hepsine sorsak “Ayette vurun denildi, biz de vurduk.” cevabını vereceklerdir. Burada da, Hz. Peygamber'e (sav) ve ulüemre itaatin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. “Hz. Peygamber (sav), Kur'an'ı açıklamaz, Kur'an'da yer almayan bir açıklamayı, hükmü vermez.” diyenler, aslında her insanın farklı ve fitneye sebep olacak, adaletsizliği getirecek bir din anlayışı benimsemesine sebep olur. Bu ceza uygulanırken değnek parmak büyüklüğünde olmalı, ne kalın ne ince olmalı, vuran kimse elini en son omuz hizasına kadar kaldırmalı, omzundan arkaya aşırıtmamalı, çıplak vücuda vurulmamalı ancak elbise kalın da olmamalı; yüz, karın, edep yerleri gibi tehlikeli ve hassas bölgelere vurulmamalı; vuruşların hepsi tek yere değil, diğer organlara yaygınlaştırılarak yapılmalıdır. Ayrıca bu cezanın uygulanabilmesi için pek çok şart mevcuttur. Bunları “Recm cezasının uygulanma şartları” başlığı altında ele alacağız.

Diğer bir örnek, Cuma namazının farz kılındığı Cuma suresinin 9 ve 10. ayetleri şu şekildedir:

“Ey İnananlar! Cuma günü namaza çağrıldığınızda Allah'ı anmaya koşun, alışverişi bırakın. Namazdan sonra da yeryüzüne dağılın ve nasibinizi arayın.” (Cuma suresi, 9-10)

Ancak dikkat edilirse ayetlerde cuma namazına gitme vakti belirtilmemiştir. Cuma namazına, sabah mı, kuşluk vakti mi, öğle vakti mi, öğleden sonra mı gidilecek, cuma namazını kıldığımızda öğle namazı da kılınacak mı, kılınmayacak mı bunlarla ilgili ayetlerde

³²⁷ Geniş bilgi için bkz. Şevkani, Elmalılı, İlgili ayetin tefsiri

³²⁸ Taberi, İlgili ayetin tefsiri

detaylı açıklamalar bulunmamaktadır. Detaylar, Hz. Peygamber'in (sav) sünnetine havale edilmiştir.

Konuyla ilgili diğer örnekleri önceki iddiaların cevaplarında belirttiğimiz için örnekleri burada kısa tutuyoruz. Bu ayetler, hadis inkârcılarının anladığı manaya gelse idi, ümmetin dinî yaşayışı pek çok çıkmazın içerisine girecekti ve İslam, kendi içinde tutarsız bir din olacaktı.

Görüldüğü üzere iddialarda verilen ve benzeri ayetlerin hiçbirisi, hadis-i şeriflerin ve dinin diğer kaynağı olan icma ve kıyasın geçersizliğine delil olarak kullanılamaz.

Kur'an'ın Açık Olması Meselesi

Genel olarak Kur'an'ın açık bir kitap olduğu ifade edilmesine rağmen bu açıklık manasının ilk anladığımız surette açıklık olmadığı meselesi üzerinde biraz daha durmakta fayda görmekteyiz:

Her şeyden önce burada, Kur'an'ın açık seçik olmasının boyutunu incelemekte fayda vardır. Öncelikle Kur'an'da yer alan söz konusu "tafsil / açıklık / açık seçik / açıklama" dan maksat, herkesin her konuyu kendi başına anlayabilecek açıklıkta olduğunu düşünmek mümkün değildir. Böyle bir anlayış, pratikteki realitelerle açıkça çelişmektedir. Çünkü yüzlerce tefsirin varlığına rağmen yine de Kur'an'ın bütün sırlarının tamamen anlaşılamadığı inkâr edilemez bir gerçektir.

Kur'an'ın gün geçtikçe yeni yeni gerçeklere kaynaklık etmesi, âdeta zamanın ihtiyarlanması nispetinde kendisinin kapsam olarak genişlemesi ve değişik hakikatları muhataplarına bildirmesi; bu kadar gelişen ilmî birikimlere rağmen hâlâ araştırmacılar tarafından her gün Kur'an'da açıklamaya ve incelemeye muhtaç yeni bakir sahalara keşfedilmesi, söz konusu "açıklık" kavramının sanıldığı kadar açık olmadığını, aksine başka anlamlarının olduğunu göstermektedir.

Bunları teker teker söz konusu etmek, böyle küçük bir soru-cevap hacmine sığdırmak mümkün görünmemektedir. Bu sebeple genel bir bakış açısını sağlayacak birkaç noktaya dikkat çekmekte fayda vardır:

a. Kur'an'ın, "ayetleri açıklanmış kitap" olarak vasıflandırılması, onun herkes tarafından bilinebileceğini değil, konuların Allah tarafından gerçeğe uygun olarak açıklandığını ifade etmektedir.

b. Meşhur tabirle ve daha doğru varyantıyla: "Hem Arapça hem de Rabca" olan Kur'an ayetlerinin açıklığı da Rabcadır. Eğer öyle olmasaydı Arapçayı bilen herkesin birer allame; birer Zemahşeri, Sekkâki, Fahreddin Razi, Kadı Beydavi vb. olması gerekirdi.

c. "Şüphesiz, biz onlara, inanan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olarak ilim üzere açıkladığımız bir kitap getirdik." (A'raf, 7/52) ayetinde geçtiği üzere Kur'an'daki bu "açıklama" işi, ilmî kurallara bağlı olarak yapılmıştır. Onların bilinmesi ise ilmî birikimlere muhtaçtır. Her çağdaki birtakım yeni yorumların getirilmesi, farklı bilgi birikiminin bir yansımasıdır.

d. Şimdi şu ayete bakınız: "Biz, geceyi ve gündüzü birer ayet (delil) olarak yarattık. Nitekim Rabbinizin nimetlerini araştırmanız, ayrıca yılların sayı ve hesabını bilmeniz için

gecenin karanlığını silip (yerine eşyayı) aydınlatan gündüzün aydınlığını getirdik. İşte, biz her şeyi açık açık anlattık.” (İsrâ, 17/12) Evet, biz iman ediyoruz ki Allah, Kur’an’da bu konu dâhil her şeyi açık açık anlatmıştır. Ancak biz bir şeye daha iman ediyoruz, o da şudur: Bu ayette söz konusu edilen ve açıklanmış olduğu ifade edilen hususları, -itiraf etmeliyiz ki bir parça astronomi ve coğrafya bilinmesine rağmen- herkes tamamen anlayamıyor. Çünkü bunların hesabını belirlemek uzmanlık işidir. Demek oluyor ki “açıklık” kavramı, farklı kesimlere farklı bir boyutu ile boy göstermektedir. Normal bir vatandaş, yılın aylarını ve günlerini sayarak bir takvim dâhilinde disiplinli bir hayat sürebilir. Ancak uzman bir bilim adamı bu konuda çok farklı şeyler bilebilir. Bu da gösterir ki ayetlerdeki açıklık “hadise sünnete başvurmadan herkes her şeyi teferruatlarıyla aynı şekilde anlayabilir” manasında değildir. Hadis inkârcılarının kendi aralarındaki çelişmeleri dahi buna şahittir. Bu sebeple Kur’an tesfiri hadis ve sahâbeden tamamen soyutlanıp yapılamaz, herkes ayetleri aynı şekilde anlayabilir denilemez. Bu bir uzmanlık alanıdır.

e. Kur’an’ın pek çok ayetinde ilme ve ilim erbabına özel bir önem atfedilmiştir. Hâlbuki eğer bilenlerle bilmeyenler Kur’an’ı anlamada aynı seviyede iseler ilmin hiçbir değeri yok demektir. Bu ise bir safsatadır. Demek, Kur’an’ın bilen kimseler tarafından açıklanmaya ihtiyacı vardır.

Bütün bu izahlardan anlaşıldığı üzere Kur’an’ın açık bir beyana sahip olması, rastgele herkesin anlayacağı tarzda olduğu anlamına gelmez. Kur’an’ın açık ifadesiyle Hz. Muhammed’in (as) tebliğden başka bir görevinin de tebyin / Kur’an’ı açıklama olması, bu gerçeğin açık göstergesidir. Tarih boyunca İslam âlimleri Hz. Peygamber’in (as) tebliğ vazifesini yürüttükleri gibi tebyin vazifesini de sürdürmüşlerdir.

Kur’an’ı İlkel Bir Kabileye Götürürsek

Hadis inkârcılarına şöyle bir soru soruyoruz: Amazonlarda, kutup bölgelerinde ya da okyanus ortalarında kalmış adalarda İslam’dan habersiz, daha önce namaz, zekât, oruç nedir, zina ne demektir bilmeyen bir kavme ulaşırsak ve bu kavim bizim vesilemizle İslam’a girse, sonra onlara “Kutsal kitabınız Kur’an budur! Bunu okuyup içindekilerle amel etmeniz gerekir.” diyerek başka hiçbir şey söylemeden o bölgeyi terk etsek. Bu kavim, Kur’an’la amel etmek için “Namaz kılın!” ayetini okuduğunda namazın ne demek olduğunu, namazın nasıl kılınacağı, rükû secdenin ne olduğu ve kaç kere yapılacağı, ninenin mirastan payının olup olmadığı, haram aylarda savaşmanın yasak olduğu ayetini okuyunca haram ayların hangi aylar olduğu, hırsızlık yapanın elini kesin ayetini okuduklarında kopararak kesmek mi yoksa kesik atarak kesmek mi ya da iğne iplik çalsa dahi bunun geçerli mi olacağı gibi mühim pek çok sorunun cevaplarını bir rehbersiz nasıl bulacaklar? Dahası siz gerçekten o zaman “Size Kur’an yeter” deyip o kavmi öylece bırakıp gidecek misiniz yoksa Kur’an’ı onlara açıklayacak mısınız? Sünnet olmadan ve ayet hadisleri sünnete, sahâbeye göre yorumlayan âlimler olmadan da Kur’an herkes tarafından aynı şekilde anlaşılırsa ve Kur’an’ı kimsenin açıklamasına gerek yoksa Kur’an’ı bu kavme bırakıp gittiğimizde bu kavim, bu soruları hadissiz, sünnetsiz, rehbersiz nasıl çözecek! Elbette “yanlış anlaşılmalara yaşanmasın, ayetler yanlış yorumlanmasın” diye tedirgin olarak onlara pek çok izahta bulunacaksınız. Peki, niçin “Yanlış anlaşılmalara olmasın” diye Hz. Peygamber’in (sav) Kur’an’ı açıklaması gerektiğini reddediyorsunuz? Sizlerin bu kavme göstereceği merhameti Hz. Peygamber (sav) ümmetine

niçin göstermesin ve haşa sadece getir götür yapan bir postacı gibi kendisine inen ayeti okusun ve bu Dünya'dan göçsün gitsin! Soruyu daha da zorlaştırma gereği duymuyoruz.

Bunun yanında, Peygamber'e söz hakkı tanımayan hadis inkârcılarının Kur'an'ı anlatmak üzere ciltler dolusu kitap yazmalarının amacı nedir? Kendilerine Peygamber'den daha yüksek bir paye mi vermişlerdir? Niçin kürsülere çıkıp sadece ayet okuyup inmiyorsunuz da her yıl her hafta her gün insanlara kendi sözlerinizle birşeyle anlatmaya devam ediyorsunuz?

Bu bölüme sonuç yazarsak:

“Resulüme uyun ki, doğru yolu bulun!” (Araf suresi, 158; Nur suresi, 54)

“Peygamberin verdiği hükmü gönül rızası ile kabullenmedikçe iman etmiş olmazsınız.” (Nisa suresi, 65)

“Ant olsun ki Allah, inananlara ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara Kitap ve hikmeti öğreten, kendilerinden bir peygamber göndermekle iyilikte bulunmuştur. Hâlbuki onlar, önceleri apaçık sapıklıkta idiler.” (Âli İmran Suresi, 164)

“... Eğer onlar (ihtilafa düştükleri konularda) peygambere ve aralarında dini yönden görüşlerine itimat edilen kimselere sormuş olsaydılar içlerinden işin iç yüzünü araştırıp çıkaranlar, onun ne olduğunu bilirlerdi.” (Nisa suresi, 83)

“Allah ve Peygamberi bir şeye hükmettiği zaman...” (Ahzab suresi, 36)

“Allah'ın ve Peygamberinin haram kıldığını haram saymayan...” (Tevbe suresi, 29) “Resul'e itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur.” (Nisa suresi, 80)

“O Resul, güzel şeyleri helal, çirkin şeyleri haram kılar.” (Araf suresi, 157) gibi sayamadığımız nice ayete göre Peygamberimizin (sav) hadis-i şerifleri, hükümleri, sünnetine ittiba edilmesi gerektiği apaçık ortadadır, hadis kaynaklarının bizlere sahih olarak bildirdiği hükümler haktır, Hz. Peygamber'den bizlere ulaşmıştır.

Hadis-i Şerifleri İnkâr Edenlere Yönelik Bazı Hadis-i Şerifler

“Dikkat edin! Sizden birinizi; emrettiğim veya yasakladığım konulardan biri kendisine ulaştığında -koltuğuna yaslanmış bir hâlde- ‘Bilmiyorum, Allah'ın kitabında ne bulursak ona uyarız (hadisleri tanımayız) derken.’ bulmayayım.”³²⁹

“Şunu iyi biliniz ki bana Kur'an-ı Kerim ile birlikte onun bir benzeri de verilmiştir. (Bu konuda) dikkatli olun. (Çünkü) Koltuğuna kurulan tok bir adamın ‘Size (Peygamberin sünneti/hadisleri değil) sadece şu Kur'an lazımdır. Onda bulduğunuz helali helal, haramı da haram kabul ediniz yeter!’ diyeceği (günler) yakındır...”³³⁰

³²⁹ Tirmizi, İlim, 10

³³⁰ Ebu Davud, Sünnet, 5(6), İmaret, 33; Tirmizî, İlim, 10; İbn Mace, Mukaddime, 2; Darimî, Mukaddime, 49; Ahmed b. Hanbel, 2/367, 4/131-132, 6/8

3.3. Ayetlerle Hadis-i Şerifler Arasındaki Çelişki İddiaları

Öne Sürülen İddialar:

Modernistler şöyle der: “Hadis kaynaklarını güvenilir yapan sebeplerden biri de Kur’an ayetleriyle sahih hadisler arasındaki çelişkilerdir. Kur’an ayetleriyle pek çok çelişkili rivayeti bünyesinde barındırması, hadis kaynaklarının güvenilir olmadığını göstermektedir. Örnek olarak şu hadisleri gösterebiliriz:

1.

“O’nun benzeri gibi hiçbir şey yoktur.” (Şûra suresi, 11)

“Allah ahirette peygamberlere kimliğini kanıtlamak için bacağına açıp baldırını gösterir.” (Müslim-İman 302; Buhari 97/24, 10/29; Hanbel 3/1)

Ayette, Allah’ın (cc) benzeri olmadığı söylenirken hadiste Allah’ın (cc) bacağına açıp baldırını gösterdiği anlatılmaktadır.

2.

“Ben sizden erkek olsun, kadın olsun, hiçbir çalışanın ürettiğini boşa çıkarmayacağım. Hepiniz birbirinizdensiniz.” (Ali İmran suresi, 195)

“Kadınlar arasında iyi kadın yüz tane karga arasında alaca bir karga gibidir.” (Buhari 9/1391) Ayette kadınlar

yüceltilirken hadiste kadınlar kargaya benzetilerek aşağılanmaktadır.

İyi kadının dahi durumu böyle gösterilmiştir.

3.

“Doğrusu, hiçbir günahkâr bir başkasının günah yükünü yüklenmez.” (Necm suresi, 38) “Ölü, ailesinin

kendisi için ağlamasından dolayı azaba çarptırılır.” (Buhari, Cemiz 32, 33, 34)

Ayette, kimsenin başkasının günahından sorumlu olmayacağı anlatılırken hadiste ölen kişi, akrabalarının ağlamasından yani onların günahından dolayı azap görmektedir.

4.

“Bundan sonra yeri yumurta biçimine soktu.” (Naziat suresi, 30)

“Yeryüzü öküz ve balığın sırtındadır. Balık sallanınca depremler olur. Cennete girecekler ilk olarak bu balığın ciğerinden yiyecektir.” (İbn-i Kesir Tefsiri, 2/29 68/1’in açıklamaları)

Hadis kaynakları, Dünya’nın bir balık sırtında olduğu ve depremlerin bu balığın sallanmasıyla oluştuğu hurafesini içerisinde barındırırken Kur’an ayetlerindeki mucizevi haberlerle çelişmektedir.

5.

“Ve hiçbir şey onun dengi değildir.” (İhlas suresi, 4)

“Allah benimle görüştü ve el sıkıştı. Elini iki omzum arasına koydu. Öyle ki parmaklarının soğukluğunu iki göğsüm arasında hissettim.” (Hanbel 5/243)

Ayette hiçbir şeyin Allah’a denk olmayacağı anlatılırken hadiste peygamber Allah ile tokalaşmaktadır.

6.

“Sizden birinize ölüm geldiği zaman vasiyette bulunması farz kılındı.” (Bakara suresi, 180; Maide Suresi, 106)

“Varise vasiyet etmeye gerek yoktur.” (Hanbel 14/238)

Ayette, ölecek kişinin vasiyette bulunması farz kılınmışken hadiste varise vasiyete gerek yoktur denilmiştir.

7.

“Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındakileri dilediği kişi için bağışlar.” (Nisa suresi, 48)

“Cehennemde en şiddetli azaba uğratılacak kişiler ressamlardır.” (Buhari, Tesavir, 89)

Ayette, azabın en şiddetlisine müşriklerin yakalanacağı görülürken hadiste en şiddetli azabı ressamlar çekecektir.

8.

“Dinde zorlama yoktur.” (Bakara suresi, 256)

“Dininden döneni öldürün.” (Buhârî, Cihad, 148; İ'tisâm, 28)

Ayete göre kişilere dinde zorlama yapılamazken hadise göre İslam’da çıkan kişi öldürülmekte ve zorlama yapılmaktadır. Bunun yanında “Sizden kim dininden döner ve kâfir olarak ölürse işte onların bütün yaptıkları dünyada da ahirette de boşa çıkmıştır. Ve onlar cehennemliktirler ve orada ebediyen kalacaklardır.” (Bakara, 2/217) ayetinde de “ölürse” ifadesiyle görüldüğü üzere dinden dönen kişilerin öldürülmesi söz konusu değildir, denilir.

Hadis inkârcılarının başlıca iddiaları bunlardır.

Cevaplar:

Kur’an ayetleriyle sahih olmayan hadis-i şerif rivayetlerinin çelişmesi hâlinde rivayetin ya da rivayetin açık anlamının delil alınamayacağı gerçeği Ehlişünnet ulemanın da kabulüdür. Nitekim hadis âlimlerinin hadisleri incelerken metin tenkitlerinde göz önünde bulundurduğu kriterlerden biri de budur. Ancak sahih hadislerle Kur’an ayetleri arasında herhangi bir çelişki söz konusu değildir. Bilinçli bir çarpıtmadan kaynaklanan görünürdeki çelişkilerin aslında eksik ya da çarpıtılmış bilgilere dayandığına, iddialara cevap vererek değineceğiz. Çarpıtılmış, cımbızlanmış ve uydurmalar üzerine kurgulanmış bu ve benzeri iddialar sahih hadis kaynaklarındaki akaid, fıkıh gibi önemli konular hakkında insanların şüpheye düşmesine sebep olacak sinsî bir oyundur. İtikat noktasında büyük çıkmaz ve ayrılıklara sebep olduğu ve kişileri pek çok inanç esası konusunda inkâra sevk etmeye sebep olduğu için, reformist oyunların en büyük tehlikesi burada kendisini gösterir. Bizler, hadis âlimi ve hadis-i şerif düşmanlığı yapılmaya sebep olan bu iddialara teker teker cevap vererek aslında gösterilen gayretin beyhude ve hiçbir ilmî temele dayanmadığını ortaya koyacağız. Cevaplarını kendilerinin de bildiği ancak avamdan gizledikleri bu meseleler, kendilerinin ne tür bir projeye ön ayaklık yapıkları veya hizmet ettikleri konusunda şüpheye mahal bırakmamaktadır.